

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

УТВЪРДИЛ:

МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ
РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ-СОФИЯ

1618 гр. София, бул. Цар Борис III 136, ет. 10
Тел: (+359) 2 955 55 98, факс: (+359) 2 955 93 62;
E-mail: riosw@riew-sofia.org

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „БОГДАН“

ОБЩИНА КОПРИВЩИЦА, ОБЛАСТ СОФИЯ

ТОМ I.

СОФИЯ – 2015 г.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

СЪДЪРЖАНИЕ НА ПУПР „БОГДАН“ – ТОМ I. – РЕЗЮМЕТА

	СТР.
РЕЧНИК СПЕЦИФИЧНИ ДУМИ И ТЕРМИНИ УПОТРЕБЕНИ В ПУ	5
СЪКРАЩЕНИЯ	17
РЕЗЮМЕ	20
БЛАГОДАРНОСТИ	20
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	21
0.1.ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА	21
0.2.ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНИЯ	22
0.3.ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА	27
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	29
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ	29
1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ	29
1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	31
1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ	31
1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ НА ПР „БОГДАН“	33
1.4. СОБСТВЕНОСТ	34
1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА	34
1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ	39
1.7. СЪЩЕСТВУВАЩО ФУНКЦИОНАЛНО ЗОНИРАНЕ И РЕЖИМИ НА ОБЕКТА	39
ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ	41
1.8. КЛИМАТ	41
1.9. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ	42
1.10. ХИДРОЛОГИЯ И ХИДРОБИОЛОГИЯ	42
1.11. ПОЧВИ	45
1.12. ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ	46
1.13. РАСТИТЕЛНОСТ	49
1.14. ФЛОРА	51
1.15. ФАУНА	54

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.16. СКАЛНИ ОБРАЗОВАНИЯ	58
КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	58
1.17. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ И ВЛИЯНИЕТО ВЪРХУ ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „БОГДАН“	58
1.18. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО	59
1.19. ЛАНДШАФТ	60
1.20. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПЪРВА ОЦЕНКА	61
1.21. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	61
1.22. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА	70
1.23. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	71
ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ	72
2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ	73
2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ	73
ВТОРА ОЦЕНКА	76
2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ	76
2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	80
ЧАСТ 3: РЕЖИМИ, НОРМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ	80
3.1. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ	80
3.2. РЕЖИМИ И НОРМИ	81
ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ	83
4.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ	83
4.2. ПРОГРАМИ	83
4.3. ПРОЕКТИ	83
4.4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ	86
4.5. РАБОТЕН ПЛАН	87
ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ	90
5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	90
5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ	90

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

5.3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЦЯЛОСТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПУ

91

ПРИЛОЖЕНИЯ: ПЗ, ТЕМАТИЧНИ КАРТИ - 1-17

ПРИЛОЖЕНИЯ: В САМОСТОЯТЕЛЕН ТОМ II.

ПРИЛОЖЕНИЕ ПО: ЗАПОВЕДИ ЗА ОБЯВЯВАНЕ И ПРЕКАТЕГОРИЗИРАНЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ П1: ДОКЛАДИ НА ЕКСПЕРТИТЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ П2. ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НА ГОРИТЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ ПЗ. КАРТЕН МАТЕРИАЛ ФОРМАТ А4 – В АТРИБУТИВНИ ДАННИ НА ДИСК

ПРИЛОЖЕНИЕ П4. ДРУГИ

ЧАСТ 6: ФОРМАТ ЗА ПРЕДАВАНЕ НА ГРАФИЧНИ И АТРИБУТНИ ДАНН

1. ЦИФРОВИ МОДЕЛИ

ФОРМАТ НА ДАННИТЕ.

СТРУКТУРА НА ДАННИТЕ.

2. СЪДЪРЖАНИЕ НА БАЗАТА ДАННИ.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

РЕЧНИК СПЕЦИФИЧНИ ДУМИ, ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ, УПОТРЕБЕНИ В ПУ

Абиотичен	Свързан с неживата природа
Абиотични фактори	Условията на неживата природа, които въздействат върху организмите и имат пряко значение за живота им.
Аборигенен, автохтонен	Първичен, местен.
Автохтонен вид	Съществуващ вид в ареала на видообразуването
Антропогенен	Предизвикан от човека.
Антропогенни фактори	Съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа.
Ареал	Територия на географско разпространение на таксони живи организми (вид, род, семейство и т.н.) или съобщества (синтаксони от различен ранг).
Асоциация	Основна синтаксономична единица при класификация на растителността, с определен флористичен състав, близки екологични условия и сходен изглед.
Безпокойство	Резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона. Води до отрицателен за животното резултат - от изменения в поведението до напускане на естествения му район на обитаване.
Биологично разнообразие	Многообразието на живите организми на видово и надвидово равнище, многообразието на съобщества, местообитания и екосистеми от различни равнища.
Биотичен	Свързан с живите организми и живата природа.
Биотични фактори	Взаимодействия между организмите при съвместния им живот.
Бореален	Северен по произход.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

Браконьерство	<p>Нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване. Включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Убиването, улавянето, преследването и нараняването на диви животни; вземане, пренасяне и превозване на намерени ранени и убити животни или разпознаваеми части от тях; събиране на яйца и индивиди; търговия с диви животни; • Престой или движение на лица на територията на резервата с извадени от калъф и сглобени гладкоцевни и нарезни пушки, огнестрелно оръжие с автоматична и полуавтоматична стрелба. <p>Браконьерството представлява престъпление по Наказателно – процесуалния кодекс с изключение на маловажните случаи, които се считат</p>
Вид	Група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове. (ако има генетична бариера).
Важно място за растенията (ВМР)	Територия с концентрация на редки и интересни (консервационно значими) растителни видове. В България има 120 ВМР.
Възможност за възстановяване	<p>Усилие (във време и ресурси) за възстановяване в ЗТ на вид или хабитат (EUROSITE).</p> <p>Чрез този критерий се установява стойността на елемента: колкото по-трудно е възстановяването, толкова по-важно е опазването на съответния елемент.</p>
Възстановяване	Пресъздаването на цели съобщества от организми и местообитания по модел на естествено възникващите.
Глациален рефугиум	Територия заета от глациални реликти.
Гола сеч	Изсичането на цялата дървесна растителност върху площ над 1 декар или сливането на голи сечища, чиято обща площ е над 1 декар. (ЗГ чл.2, ал.1.)
Гори	Земя, заета от горско дървесна растителност с площ над 1 декар. (ЗГ, чл.2, ал. 1.)
Горски територии	Всяка територия извън строителните граници на населените места, предназначена основно за гори и обхващаща гори, храсти, земи за залесяване, недърво производителни земи, посочени в единния кадастър, с изключение на горите, създадени върху земи от поземления фонд (чл.2,(2),(3) от Закона за горите.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Дендробионт	Организъм, живеещ върху даден дървесен вид растение.
Диагностични видове	Група от видове с оптимално развитие в рамките на определен синтаксон.
Дива природа	Участък от природата, който не е нарушен от дейността на човека, естествен ландшафт с характерни диви растения и животни и съобщества от тях.
Доминантен вид	Вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмена на енергия в биоценозата.
Едификатор	Вид, който обуславя условията за живот в съобществото.
Екологичен коридор	Територия, която осигурява връзката на популации, съобщества, екосистеми или местообитания и осигурява безпрепятствената миграция на индивиди и генетичен материал.
Екологична ниша	Пространствено и функционално място на вида в екосистемата; съвкупността от условията на живот в екосистемата, съответстващи на изискванията, към средата от ценопопулациите на даден вид.
Екологично равновесие	Състояние на балансираност в екосистемата между биоценозата и биотопа на всички надорганизмови равнища.
Екологична сукцесия	Последователна смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори, които съществено изменят или разрушават първоначалната и се създават условия за развитието на друга екосистема, по-приспособена към новите условия.
Екосистема	Динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.
Екотонна зона	Гранична зона между две екосистеми.
Ендемит	Вид, който се среща само в определен географски район, планина, местност, водоем.
Естественост	Незасегнатост от човешка дейност; липса на окултуряване или опитомяване (EUROSITE).
Застрашен вид	Вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Застрашен таксон	Таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обзрим период може да престане да се среща в дадения район (локално застрашен), в страната (национално застрашен) или на планетата (глобално, световно застрашен); съществуват подробни международно признати класификации на степените на застрашеност и критериите на определянето им.
Защитен таксон	Таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, взимане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.
Земеделски територии	Земеделските земи по смисъла на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.
Зониране	Разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението, обикновено временно (продължителността на съществуването им може да бъде по-малка от периода на действие на плана). Във всяка зона предписанията за управление са приблизително еднакви и се различават по тип и интензивност от тези в другите зони на плана.
Идеална цел	Управление на територията, при условие, че отсъстват ограничителни и модифициращи фактори и управляващата организация има пълен контрол над територията (EUROSITE).
Интерпретативни дейности	Дейности, които имат за цел да представят ценностите на ЗТ, проблемите на управление и важността му за отделния човек. Състоят се в съчетание от послания чрез "екскурзоводски" беседи, печатни, визуални и други материали, примери и човешко взаимодействие, илюстриращо значимостта на територията. Извършват се главно в защитената територия, но в някои случаи и извън нея. Най-често терминът се използва за дейностите по обслужване на посетителите.
Инвазивен вид	Неконтролирано развиващ се, нетипичен за локалната биота вид, застрашаващ естествената флора и (или) фауна.
Климакс	Последен, относително устойчив стадий на естествено развитие на съобществото и на екосистемата като цяло, който най-пълно съответства на екологичните условия в дадената местност в съответния период.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Конкуренция	Взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс.
Консервационно Значим вид	Вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (например включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи).
Ксерофилен вид	Сухолюбив, приспособен към живот в условия на недостиг на вода и понижена влажност.
Ландшафт	Обособена територия, появата на някои от елементите на която е възникнала като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори.
Мезофилен вид	Организъм, предпочитащ средни (умерени) условия на овлажнение на въздуха и почвата.
Местообитание на вид	Районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от стадията на своя жизнен цикъл.
Мониторинг	Продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н., с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения.
Насаждение	Гора или горски участък, заети (покрити) с горскодървесна растителност.
Нестабилност	Степен на променливост на ЗТ и отделните и елементи (EUROSITE).
Обилие	Показател за количественото участие на вида, изразен пряко или косвено.
Ограничител (ограничителен фактор)	Дейност, фактор или действие, които могат да попречат на управляващата организация да постигне целите си (EUROSITE).
Одит (проверка, оценка)	Преглед на изпълнението на плана или част от него, за установяване качеството на плана или на неговото приложение, извършен от управляващата организация (вътрешен одит) или от външна независима институция, която не е свързана директно с територията (външен одит), обикновено при покана от управляващата организация (EUROSITE).

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Оперативна цел	Идеална цел, трансформирана от реално действащите ограничители и стимулатори. Реалистична цел, която управляващата организация се стреми да постигне при дадените обстоятелства (EUROSITE).
Организъм	Всяко живо тяло, което е съставено от съгласувано действащи органи и съществува самостоятелно. Организмът е индивид в популация на отделен вид.
Орнитологично важно място(ОВМ)	Природозащитно значима територия или акватория, определена по международно признати цифрови критерии на BirdLife International и включена в световната мрежа от такива места; местата са признати като елементи на европейските екологични мрежи по Директивата за птиците и директивата за хабитатите; в България има 50 ОВМ, идентифицирани и обект на Мониторинг от Българското дружество за защита на птиците.
Оценка	Оценка на набавената информация, водеща до определяне на значението на отделните абиотични, биотични и социално-икономически фактори.
Пластични видове	Видове с големи адаптивни възможности.
Подвид	Подразделение на вида, което се състои от група популации, придобили в процеса на еволюцията устойчиви белези и особености, изолационни бариери от пространствен или времеви тип и други белези, по които се отличават незначително от другите групи от същия вид, но с които могат да дават плодовито потомство в природата.
Поддържащи възстановителни дейности	и Комплекс от мерки и действия, които целят осигуряването на условия за поддържане настоящото състояние на дадени компоненти на природната среда или възстановяване на желано предишно тяхно състояние (напр. възстановяване на увредени находища на растителни видове и местообитания на животински видове; паша; рекултивация на ерозирани участъци чрез зачимяване или затревяване).
Популация	Група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични, физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си/ група от индивиди с общ произход, които обменят генетичен материал помежду си много повече, отколкото с индивиди от друга подобна група.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Посетителски център	Нов тип място за почивка, забавление, обучение и възпитание.
Потенциал на територията	Възможностите на територията в екологичен, социален, културен или икономически план (EUROSITE).
Потенциално застрашен вид	Вид, за който е вероятно скорошното му преминаване в категорията на застрашените видове, ако факторите, причинили заплахата продължават да съществуват.
Преглед	Дейност, чрез която се извършва серия от количествени наблюдения като разпределение, качество, плътност и честота на природните характеристики, за да се направи оценка на ЗТ (EUROSITE).
Приоритетен вид, Приоритетно местообитание	Видове или местообитания, които поради своята биологическа ценност се нуждаят от специални мерки за опазване, или са определени като такива по силата на международни споразумения.
Природно местообитание	Естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални площи, характеризиращи се със специфични географски, абиотични и биотични особености.
Програма	Група проекти, с които се изпълнява определена оперативна цел/цели в определен период от време.
Програма CORINE Biotopes	Общоевропейска програма, експериментален проект за събиране, координация и осигуряване на съгласуваност на информацията за състоянието на околната среда и природните ресурси в Общността, лансирана от Европейската комисия през 1985 г; в България функционира от 1994 г., природозащитно значимите места са идентифицирани в 141 сайта.
Програма „Човек и биосфера“ (МАВ)	Известна още като Програма МАВ (Man and Biosphere), програма на UNESCO от 1970 г. за развиване в природозащитните, обществените и държавните институции на основа за разумно ползване на природните ресурси; лансирала е концепцията за „биосферни резервати“.
Проект	Отделна дейност, фиксирана във времето, определена по вид и стойност. Понякога се нарича задача (EUROSITE).
Проект CORINE biotopes	Проект, насочен към локализиране и описание на биотопите с европейско значение.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Работен план	План за действие за специфичен период от време (обикновено година и не повече от пет).
Размер	Достатъчност на площта на територията за поддържане на жизнени популации от най-важните компоненти на нейната биота (EUROSITE).
Разнообразие	Степен на разнообразие на хабитати и хабитатни структури, биологични групи и видове в регионален и национален план (EUROSITE).
Ревизия	Оценка на ефективността на целия план или част от него в постигането на изказаните цели. Предприема се обикновено от персонала на управляващата организация (EUROSITE).
Регулиране числеността на животинските видове	Целенасочена промяна в броя на техните индивиди (увеличаване или намаляване).
Редки видове	Видове, чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.
Режим на опазване	Съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия.
Реликтен вид	Вид, който в миналите геологични епохи е имал широко разпространение, а днес непроменен заема неголеми територии.
Рудерализация	Разпространение на антропофити при деградация на местообитанията.
Рядкост	Малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида.
Рядък таксон	Таксон, чиято численост на популацията е сведена до минимум или има силно разпръснато разпространение; една от категориите застрашени таксони, напоследък избягвана поради трудности в категоричното ѝ определяне и припокриване с другите.
Сайт	В CORINE Biotopes Project - място, район, територия от особена природозащитна ценност, определена на базата, на международно признати критерии.
Селищни образувания	Вилни зони, промишлени зони и курортни комплекси.
Синтаксон	Тип фитоценоза от определена синтаксономична категория; основна синтаксономична категория е асоциацията.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Синузия	Пространствено и екологично обособена част от фитоценозата, съставена от растения принадлежащи към една или няколко близки жизнени форми.
Стабилност	Степен на устойчивост на ЗТ и отделните и елементи към природните процеси и антропогенната намеса (EUROSITE).
Стратегия	Общ подход към постигане на една цел. Общият тласък на управлението за постигане на определена цел. В случая начините за постигане на дадена цел са комбинация от действия или пакет от мерки.
Сциофити	Сенколюбиви растения, които не понасят пълно осветление и техният оптимум е при по-слаба интензивност на светлината.
Субдоминант	Растителен вид, който взема главно участие в състава и изграждането на определен етаж от дадена фитоценоза, но е с по-малко обилие от доминантния вид във фитоценозата.
Субендемит	Таксон, който освен в дадена област има изолирани находища и в друга близка географска област.
Съобщество (Биоценоза)	Система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; в рамките на биоценозата могат да се разграничат няколко подсистеми, в които участват различни групи организми: растения (фитоценоза), животни (зооценоза), гъби (микоценоза), водорасли (алгоценоза), бактерии (бактериоценоза).
Таксон	Съвкупност от организми, разглеждани като формални обединения на съответните нива от йерархичната класификация; наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони - форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство).
Типичност	Обичайна реакция на растителните и животински съобщества към местните абиотични фактори (геоложки, почвени, климатични особености и воден режим) и определени ползвания в рамките на дълъг период от време (EUROSITE).
Топонимия	Дял от езикознанието, който се занимава с проучване произхода, значението и употребата на географските имена. (Географско наименование).
Трофична база	Хранителна база.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Трудна възстановимост	Възстановяването на вида или хабитата е възможно при усърдно управление в рамките на 10-15 г.
Туризм	Икономическа дейност, която е насочена към създаването, предлагането и реализирането на стоки и услуги, формиращи туристическия продукт предназначен за управление на здравето и /или друга цел.
Управление	Единен и научно обоснован комплекс от мерки, целящ постигане на определените по закон цели, функции и предназначение на защитената територия (включително охрана, контрол, преки природозащитни действия на терена, регулиране на ползванията, природозащитно образование и осведомяване на обществеността и т.н.) Контрол на процесите в ЗТ в съответствие с плана за управление Практическото приложение на плана за управление 3. Предприемане на всякакво действие или проект, идентифициран в плана за управление, в т.ч. идентифициране на нови възможности за познавателен туризъм
Устойчиво управление	Управление на ползването, развитието и опазването на природните ресурси по начин и степен, които дават възможност на настоящите поколения и общности да си осигуряват социални, икономически и културни блага, без да се: а) намалява възможността на бъдещите поколения и общности да задоволяват социални, икономически и културни нужди; б) нарушава способността на екосистемите да осъществяват своите почвозащитни и климаторегулиращи функции;
Устройствени и технически планове и проекти	Устройствените проекти, планове и програми, техническите проекти за борба с ерозията, териториално-устройствени планове, строителни планове и други, предмет на други закони.
Участник/ заинтересовано лице	Трета страна, лице или група с легитимен интерес или дял в управлението на ЗТ. Пример: Асоциация на собствениците на земеделска земя, риболовни сдружения, спортни дружества и др. (EURO-SITE).
Уязвим таксон	Една от категориите застрашени таксони, отнасяща се до таксони, чиито екологични и биологични особености обуславят рязко влошаване на състоянието на популациите им, дори при еднократни или незначителни изменения на средата или човешки въздействия.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Уязвимост (крехкост)	Степен на чувствителност на ЗТ и нейните елементи към определени процеси и явления (EUROSITE).
Фитоценоза (Растително съобщество)	Всяка конкретна растителна групировка, на известно пространство еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. Фитоценозата е съставна част на биоценоза и екосистемата.
Фауна	Всички таксони животни на определена площ.
Флора	Всички таксони растения на определена площ.
Хабитат	Виж Природно местообитание.
Хабитус	Външен вид, съвкупност от признаци, характеризиращи типа структура или телосложение на отделния индивид.
Хелиофити	Светлолюбиви растения, които се развиват оптимално при пълна слънчева светлина.
Хемисциофити	Сенкоиздръжливи растения, които се развиват при пълна слънчева светлина, но могат да понасят и голямо засенчване.
Хидробионт	Вид, който е приспособен към живот единствено във водна среда.
Хидрофил	Водолюбив.
Хищничество	Взаимоотношение между популациите, при което един вид живее за сметка на друг.
Хранителна верига	Поредица от видове организми, в която всеки организъм е храна на следващия от веригата.
Численост на Популацията	Броят на индивидите в популацията на дадена територия или в даден обем.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

СЪКРАЩЕНИЯ

БАН	Българска академия на науките
БДДР	Басейнова дирекция - Дунавски район
БДЗП	Българско Дружество за Защита на птиците
БИ	Биотичен индекс
БК	Бернска конвенция
бк	Бук
БР	Биологично разнообразие
БТС	Български туристически съюз
БФСп	Българска Федерация по Спелеология
ГИС	Географска информационна система
ГФ	Горски фонд
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
Директива 92/43 на Съвета на ЕИО	Директива за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
ДП	Директива за птиците
ДХ	Директива за хабитатите
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
З	Запад
ЗАНН	Закон за административните нарушения и наказания
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗКИР	Закон за кадастъра и имотния регистър
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗООС	Закон за опазване на околната среда

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ЗТ	Защитена територия
ЗУТ	Закон за устройство на територията
И	Изток
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИБЕИ	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
КВС	Карта на възстановената собственост
ККР	Карта на кадастралния регистър
КОПС	Комитет по опазване на природната среда
КЗ	Консервационна значимост
ЛТУ	Лесотехнически Университет
ЛУП	Лесоустройствен проект
МГОПС	Министерство на горите и опазване на природната среда
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МС	Министерски съвет
НПО	Неправителствени организации
НСЗП	Национална служба за защита на природата
НУГ	Национално управление на горите
ОП	Оперативна програма
ОПОС	Оперативна програма околна среда
Отд.	Отдел (горскостопански)
ОУП	Общ устройствен план
ПЗ	Природна забележителност
ПК	Поземлена комисия
ППД	Противопожарно депо
ППТ	Противопожарно табло
ПУ	План за управление

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ПУДООС	Предприятие за управление дейностите по опазване на околната среда
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУП	Подробен Устройствен План
Р	Резерват
РБ	Република България
РДГ	Регионална дирекция по горите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РСПБС	Районна служба „Пожарна безопасност и спасяване“
С	Север
СЗ	Северозапад
СИ	Североизток
СФ	Стандартен формуляр
ТП	Териториално поделение
ЧК	Червена книга на Република България
Ю	Юг
ЮЗ	Югозапад
ЮИ	Югоизток
BERN	Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания) Бернска конвенция)
CITES	Конвенция по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора
DD	Недостатъчно данни
EN	Застрашен вид
EUROBATS	Споразумение за опазване на популациите на европейските прилепи
GPS	Глобална система за позициониране
IUCN	Международен съюз за защита на природата
LC	Слабо застрашен
LR	Нисък риск

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

NT	Потенциално застрашен
----	-----------------------

РЕЗЮМЕ

Поддържаният резерват (ПР) „Богдан“ е създаден със заповед N: РД 775/29.3.1972 г. на Министерство на горите и опазване на природната среда. Защитената територия е прекатегоризирана като поддържан резерват през 1999 г. със Заповед на Министъра на околната среда и водите № РД-390/ 15.10.1999 г. Намира се в землището на гр. Копривщица, община Копривщица на площ 114,8 ha. Опазва смесени широколистни гори с доминиране на бук. Законовият статут на поддържан резерват, позволява подпомагащи и насочващи действия, както охранителна и научно-изследователска дейност. Организационно е структурата на РИОСВ-София, която осъществява материално техническото и кадрово осигуряване. До момента на разработването на плана за управление не са реализирани други мероприятия, както научни разработки, програми и др. Няма функционално зонироване. Главните цели на управлението на резервата са опазване, поддържане, направляване, регулиране на консервационно значимите типове местообитания, редки, ценни, ендемични или други видове с консервационна значимост, подпомагане поддържането на естественото състояние на буковата гора, както и популяризиране на ролята на резервата.

Спецификата на биотичния компонент, характера на местообитанията и целите на ПУ дават възможност тази територия да се разглежда като един комплекс, при който се формират две зони:

ЗОНА 1. Резерватна територия – За опазване на биоразнообразието и местообитанията.

ЗОНА 2. Посетителски маршрут.

Организирането на посетителския поток е регламентирано със Заповед № РД-385/29.05.2005 г. на Министъра на околната среда и водите. Предвижда се проучване на допълнителни възможности за организиране на посещения с научна и образователна цел в рамките на защитената територия.

На територията на поддържан резерват „Богдан“ е установено следното биоразнообразие: Мъхове-25 вида; Лихенизирани гъби (Лишеи)-25 вида; Макромицети-37 вида; Висши растения-286 вида; Лечебни растения-109 вида; Безгръбначни (сухоземни)-около 100 вида; Ихтиофауна-няма условия; Земноводни и влечуги-16 вида; Птици-88 вида; Бозайници-22 вида; Прилепи-9 вида.

Флората и фауната са от национално значение и висока степен на естественост.

Създадени са три програми свързани с реализацията на главните и второстепенните цели.

Реализирането на краткосрочните проекти (5 на брой) е свързано предимно с проучване на биоразнообразието и оценка на значението на резервата за опазване на природата.

Разработката включва следните основни части:

Част 0. Въведение;

Част 1. Описание и оценка на ЗТ; Характеристика на абиотичните фактори; Биологична характеристика; Културно и социално-икономическа характеристика; Първа оценка.

Част 2. Дългосрочни цели и ограничения; Втора оценка; **Част 3.** Режими и норми; **Част 4.** Оперативни задачи и предписания; **Част 5.** Преглед на изпълнението на задачите;

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Приложения: Таксационни карти, таблици, списъци, документи.

БЛАГОДАРНОСТИ

Колективът изразява своята искрена благодарност за оказаната помощ и съдействие при разработване на ПУ на ПР „Богдан“ на партньорите от МОСВ – НСЗП; РИОСВ София, община Копревщица и и Държавните горски стопанства в целевия район.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА

Основна предпоставка за разработване на настоящия План е необходимостта от съвременно управление на категорията „поддържан резерват“ стандартизирано с общоевропейските изисквания за прилагане на мерки за специализирано опазване на защитената територия.

Основанията за разработване на ПУ на поддържан резерват „Богдан“ произтичат от:

1. Закона за защитените територии - обн. ДВ., бр. 133 от 11.11.1998 г., посл. изм. ДВ., бр. 38 от 18 май 2012 г.;

- Настоящият план се разработва на основание чл. 55 от Закона за защитените територии обн., ДВ бр.133 от 11.11.1998 г., посл. изм. ДВ. бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г.;

- Чл. 55. (1) За защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет;

- (2) Плановете за управление на национални и природни паркове се разработват в срок до три години, а на резервати и **поддържани резервати** - в срок до две години от обявяването им. Плановете се актуализират на всеки десет години;

2. Наредбата за разработване на план за управление на защитени територии - обн. ДВ бр. 13 от 15.02.2000 г.; изм. и доп., бр. 55 от 20.07.2012 г.

- Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии - обн. ДВ бр. 13 от 15.02.2000 г.; изм. и доп., бр. 55 от 20.07.2012 г. е приета на основание чл. 55, ал. 1 от Закона за защитените територии. Тя регламентира условията и редът за разработване на планове за управление на защитени територии.

Чл. 1. С наредбата се уреждат условията и редът за разработване на планове за управление на защитени територии.

Чл. 2. (1) Планове за управление се разработват за:

- Национални и природни паркове;
- Резервати и **поддържани резервати**.

3. Закон за биологичното разнообразие – (последно изм. ДВ. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г.)

Чл. 14 на ЗБР уточнява как се процедира, когато защитена територия попада в границите на защитена зона.

Чл. 14. За защитените територии, попадащи в границите на защитени зони, се прилага Законът за защитените територии.

4. Договор за възлагане за изготвяне на План за управление на поддържан резерват „Богдан“ между Изпълнител и Министерство на околната среда и водите/Регионална инспекция по околна среда и водите – София - Възложител.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Договор № ВД-036/16.12.2014 г. за възлагане на обществена поръчка с предмет: Обособена позиция №2: „Избор на изпълнител за разработване на планове за управление на защитените територии: резерват „Бистришко бранище“, резерват „Торфено бранище“, ПР „Училищна гора“, ПР „Богдан“.

Възложител: МОСВ/РИОСВ - гр. София

Изпълнител: РИЛА КОНСУЛТ ЕООД, София

5. Настоящото задание за разработване на ПУ на поддържан резерват „Богдан“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите.

0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ

0.2.1. Участници в разработването на ПУ

Планът за управление се разработва от колектив от следните експерти в съответните области, в които участието на ботаник, зоолог, фитоценолог, еколог и лесовъд е задължително.

1. Проф. дбн - Димитър Пеев - Ръководител, ботаник, висши растения
2. Гл. ас. Анита Тошева - водни макрофити
3. Гл. ас. Благой Узун - планктон
4. Д-р Борислав Наумов - херпетофауна
5. Инж. Борислав Милушев - геология, почви
6. Доц. д-р Васил Попов - бозайници (без прилепи)
7. Експ. Васил Вутов - лечебни растения
8. Инж. лесовъд Георги Загорев – гори
9. Гл. ас. д-р ланд. арх. Диана Каратотева - ландшафт
10. Проф. д-р Димитър Димитров - висши растения
11. Доц. арх. Добрин Желева-Мартинс Виана - културно историческо наследство
12. Инж. лесовъд Елена Георгиева - климат
13. Доц. д-р Емилия Варадинова - хидробиология
14. Гл. ас. Иван Трайков – водни макрофити
15. Доц. д-р Иван Пандурски - ключов експерт, прилепи
16. Експ. Ина Анева - растителност
17. Експ. Лъчезар Якимов – хидрохимия
18. Доц. д-р Лъчезар Пехливанов - ихтиолог
19. Експ. Любомир Кендеров - хидробиолог
20. Експ. еколог Любомир Профиров - орнитолог
21. Проф. д-р Майя Стойнева - ботаник, лихенизирани гъби (лишеи)
22. Гл. ас. Мариан Върбанов - хидрология
23. Доц. д-р Мелания Гьошева-Богоева - макромицети
24. Експ. Наталия Вълвовска - Попова - лечебни растения, техн. Секретар
25. Експ. Невена Трифонова Иванова (Камбурова)
26. Гл. ас. Николай Коджабашев – безгръбначни животни
27. Доц. д-р Петър Желев - ключов експерт, растителност, типове местообитания

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

28. Инж. Пламен Драголов – ГИС
29. Експ. д-р Пламен Иванов - фитобентос
30. Експ. д-р Радка Фикова - хидрохимия
31. Доц. д-р Райна Начева - мъхообразни
32. Доц. Таньо Мичев - орнитолог
33. Експ. Тихомир Русинов Стефанов - ихтиолог
34. Доц. д-р Христо Делчев - безгръбначни животни

Съгласно Наредбата за планове за управление на защитените територии общественото обсъждане бе проведено на 22.03.2015 г. в гр. Копривщица след депозирането ПУ в РИОСВ-София.

0.2.2. Описание на процеса на изготвяне на ПУ - основни етапи и всички участници и заинтересовани страни - РИОСВ - СОФИЯ, ТП – ДГС/ДЛС, общини, институции, НПО и др.

Дейностите по изработването на План за управление на „Богдан“ обхващат:

- Описание и оценка на защитената територия;
- Характеристика на абиотичните фактори и обща оценка на състоянието на компонентите на околната среда;
 - Оценка тенденциите на изменение на абиотичните фактори;
 - Първа оценка на биологичното разнообразие на територията на „Богдан“;
 - Изготвяне на библиография и списъци на описаните видове от предишни научни изследвания на територията на поддържан резерват „Богдан“;
 - Културна и социално-икономическа характеристика на района, съгласно структурата на Плана за управление;
 - Първа екологична оценка по отношение на уязвимост, рядкост, естественост и типичност на установените екосистеми и биотопи, растителност, флора и фауна;
 - Формулиране на основните и специфични проблеми на територията на поддържан резерват „Богдан“;
 - Оценка на потенциала на защитената територия - поддържан резерват „Богдан“;
 - Втора оценка на потенциалните възможности на територията и определянето и като територия за съхранение на местообитания на редки, защитени и ендемични растителни и животински видове с европейско и консервационно значение;
 - Изготвяне на норми, режими, условия и препоръки за осъществяване на дейностите и предписания за опазване и ползване на установените ресурси на територията на поддържан резерват „Богдан“;
 - Провеждане на комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биоразнообразието в поддържан резерват „Богдан“;
 - Изготвяне и приемане на ПУ на поддържан резерват „Богдан“;

ОСНОВНИ ЕТАПИ

1. Сформиране на експертни екипи, издаване на необходимите разрешителни за извършване на работата по проекта. Идентифициране на заинтересованите институции и субекти.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

2. Проучване на нормативните документи, идентифициране и набиране на съществуващата информация, касаещи поддържан резерват „Богдан“ от обявяването му до настоящия момент. Провеждане на работни срещи в РИОСВ – София и МОСВ - както официални, така и в оперативен порядък.

3. Проучване на сегашното състояние на защитената територия. Извършване теренни проучвания и експедиции, свързани със събиране на информация и материали от експертните екипи, вкл. таксация на горските територии; набиране на необходимата допълнителна информация. Събраните данни бяха анализирани по утвърдени методики по компоненти.

4. Формулиране на проблемите пред опазването и подобряването на естествените процеси и състоянието на защитената територия. На базата на наличната информация и проведените теренни проучвания през 2015 г. се извърши анализ на данните и оценка на екологичната и социално-икономическата значимост на резервата, отчетени бяха основните заплахи и набелязани дългосрочните цели и ограничения. Това даде възможност да бъде планирано управлението на ПР през следващите 10 години.

5. Набелязване на мерки, гарантиращи устойчивост. За осъществяване дейностите на територията на резервата бяха набелязани дългосрочни и краткосрочни програми, планове и проекти.

Последователността на процесите на изготвяне на ПУ е представена в приложение.

• В процеса на разработването на настоящия ПУ са спазени изискванията на утвърденото „Задание за разработване на План за управление на поддържан резерват „Богдан“.

Планът за управление е разработен от колектив от високо квалифицирани експерти в съответните области, вкл. експерти лесовъди и биолози. Всички експерти са с богат опит в областта, в която работят, и изготвянето на ПУ на защитени територии, и са без конфликт на интереси.

Участници и заинтересовани страни:

- РИОСВ – София;
- МОСВ;
- ИАОС;
- РДГ София;
- ТП – ДГС
- Областна администрация София – област;
- Общинска администрация община Копривщица;
- Общинска администрация община Карлово;
- Общинска администрация Клисура;
- Общинска администрация Пловдивска област;
- Неправителствени организации. (БЗДП и др.).

0.2.3. Описание на проведените работни срещи и консултации, обсъждания – неформални и работни срещи с участието на заинтересованите държавни органи и институции, научни, обществени и неправителствени организации

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Работна среща за оповестяване началото на разработване на Плана на тема: ПУ ПР „Богдан“ – гр. София, 24.02. 2015 г.

- Консултации;
- Обсъждания.

СРЕЩИ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ И БЕНЕФИЦИЕНТА

Първа среща: 23.12. 2014 г. РИОСВ и МОСВ

Участници: доц. д-р Т. Мичев, инж. Г. Загоров, гл. експ. Вл. Пенчев – РИОСВ, София.

Цел: Обсъждане програмата за хода на изпълнението; формиране на екип.

Резултати: Уточнена времевата рамка за работата, отговорностите на членовете на екипа.

Втора среща на 24.03. 2015 г. с РИОСВ и МОСВ

Участници: Д. Стоев МОСВ, Т. Мичев, И. Петкова, И. Пандурски, М. Кръстева, Р. Христова, Н. Вълвовска, Пл. Драголов, Д. Пеев

Цел: Обсъждане на специфични елементи в програмата, получаване на указания за обема на съдържанието, характера на изложението и др.

Резултати: Окончателно изясняване отговорностите и сроковете, краткостта на изложението, съдържанието на приложенията.

Трета среща на 24.04. 2015 г. с РИОСВ и МОСВ

Участници: Д. Стоев, И. Петкова, М. Кръстева, И. Пандурски, Г. Загоров, Пл. Драголов, В. Макавеев, Н. Вълвовска, Д. Пеев.

Цел: Изясняване на кадастралните граници на резерватите, необходимост от уведомителни писма до НИЦК; доклад за текущото състояние.

Резултати: Уточнени границите по кадастъра, формата и съдържанието на необходимите писма, предоставен 80% от работния обем на ПУ на резерват „Училищна гора“ и резерват „Богдан“.

ОПЕРАТИВНИ СРЕЩИ НА ЕКИПА

Среща – 18.02. 2015 г.

Участници: В. Дункова, Д. Пеев

Цел: Формиране на екип; организация на теренната работа, финансово обезпечаване на теренната работа и отчетността

Резултати: Потвърден състав на екипа; яснота по организация на теренната работа и отчетността.

Среща на 20.02. 2015 г. за окончателно формиране на екип

Участници: по списък приложен в т.2.1.

Цел: Разпределяне на задачите, характер на проучването.

Резултати: Разпределение на експертите на три (3) групи:

- Работещи и в 4-те резервата – останалите членове на екипа (31 участника)
- Работещи само в ПР „Училищна гора“ и ПР „Богдан“ – В. Вутов

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

- Работещи само в „Бистришко бранище“ и „Торфено бранище“ – Хр. Делчев, Н. Вълковска, А. Тошева,
- Избран техн. секретар на проекта Наталия Вълковска - Попова.

Среща в Община Копривщица – 16.04. 2015 г.

Участници: Д. Пеев, Н. Вълковска-Попова, Ив. Пандурски, В. Вутов, Л. Профиров, П. Желев, И. Анева.

Цел: Среща с представители на общината. Уточняване отношението към ПР и ЗМ, намерения, налични планове. Уточняване подходите към ЗМ, и разход на време.

Резултати: Уточнени подходите и условия за работа на терен.

Среща в ГС Пирдоп - 16-17.04. 2015 г.

Участници: П. Желев, И. Анева

Цел: Информиране на Ръководствата за текущата реализация на ПУ; уточняване подхода за улеснен достъп до резервата; коментар на заплахите; данни от ловната таксация, карти.

Резултати: Получена информация за състоянието на пътищата и достъпа до терена; за състоянието на горския комплекс; за евентуалните заплахи от браконьерство; получени карти и данни от ловната таксация.

Оказано съдействие с високопроходима кола за теренна работа.

Среща на 12.05. 2015 г. с ключовите експерти и Административното ръководство, Бенефициента.

Връзка с МОСВ - Д. Стоев:

Участници: В. Дункова, Р. Христова, М. Кръстева, Ив. Пандурски, П. Желев, Д. Пеев, Н. Вълковска.

Цел: Представяне на базовия текст за ПУ на двата резервата; коментари; идеи за реализация.

Резултати: Уточняване начина на представяне на информацията; Необходимостта от допълнителни справки в Копривщица и гр. Ботевград; Евентуални срокове за подготовка на картите; За предаване на проектопланове.

Цел: Текущи въпроси от неговата компетенция – 5 консултации.

Резултат: Коректна насоченост за бързо изпълнение на задачите.

0.2.4. Резултати от задължителното обществено обсъждане

Съгласно Наредбата за планове за управление на защитени територии след депозиране на подготовения ПУ в РИОСВ-София, общественото обсъждане бе проведено на 22.05. 2015 г. в гр. Копривщица. След преставянето на плана отзивите са положителни.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА

Предназначението на Плана е да бъде *инструмент за управление* на ПР „Богдан“. За целта той зачита на първо място изискванията и целите на природозащитата, а това е предпоставка за бъдещото му съществуване. Същевременно с него се цели обществена подкрепа чрез създаването на условия за стимулиране на регионалното развитие и отчитане на баланса на интереси и координация на институциите, други заинтересовани лица и НПО, към които е насочен. Предназначението на Плана е да обоснове и включи система от основни дейности и мерки за:

- Опазване и възстановяване на специфичните за района местообитания и видове;
- Оценяване на възможностите за регламентиран достъп до територията на резервата;
- Създаване на възможности за формиране на екологично съзнание и природозащитно поведение за различни възрастови групи;
- Разработване на Интерпретативни програми отговарящи на засиленият интерес към съхранената природа на ПР „Богдан“

Целта е постигане на съгласуваност и реални резултати от набелязаните дейности и мерки. Разработване на схема за институционално развитие и привличане на общественото внимание към опазване на защитената територия.

0.3.1. Предназначение на Плана от гледна точка на:

ПУ на ПР „Богдан“ е инструмент за институциите, които по Закона за защитените територии са отговорни за неговото управление – МОСВ и РИОСВ София. В него са назовани взаимовръзките между целите на природозащитата и регионалното развитие. Направен е анализ, отчитащ баланса на интересите и координацията между институциите и други заинтересовани лица, към които е насочен. Конкретните цели за управлението на територията са насочени и съобразени със спецификата на ПР.

0.3.1.1. Опазване на флористичното и фаунистично разнообразие, както и на взаимосвързаните с тях специфични ландшафтни и екосистемни условия;

Според заповедта за обявяване на резервата обект на опазване е вековна смесена букова гора. Направената пълна инвентаризация на горите в резерватната територия и проучванията върху флористичното и фаунистично разнообразие допълват съществуващата информация, биотопите, флористичното и фаунистично разнообразие, както и на взаимосвързаните с тях ландшафтни и екосистемни условия.

0.3.1.2. Перспективите за природосъобразно управление и оценката за научната и образователна стойност на поддържан резервата

ПУ осигурява необходимите условия за природосъобразно управление за следващия десетгодишен период. В приложения по компоненти са направени съответните изводи, оценки за научната и образователна стойност на територията и препоръки за бъдещото устойчиво управление на ПР.

0.3.1.3. Осигуряване на база от данни за ПР „Богдан“ и набелязване на мониторингови схеми за нейното допълване

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

В рамките на изпълнението на плана за управление ще бъде извършена на пълна инвентаризация на територията на ПР, която ще осигури актуална информация за състоянието на екосистемите, които го изграждат. Това от своя страна дава възможност за прилагане на адекватни мониторингови схеми за следене на процесите и тенденциите, които в бъдеще ще определят облика му. Мониторингът основно ще бъде насочен към влиянието, което имат над него:

- естествени процеси в развитието на дървостоя – здравословно състояние (болести и вредители);
- абиотични фактори (влияние на екстремни климатични въздействия – ветроломи и ветровали; снеголоми и снеговали, промени в климата и др.);
- антропогенни фактори (браконьерство, пожари, повреди).

0.3.2. Главни особености на Плана, отчитащи спецификата на резерватната територия с информация за:

Настоящият план отчита специфичните особености на територията, обект на опазване. Взети са предвид природните дадености, антропогенните фактори, и значението ѝ като основа за формирането на положително отношение към опазването на природата. Дефинирани са и потенциалните заплахи и мерките за тяхното преодоляване.

0.3.2.1. Локалните биотични и абиотични условия

При разработването на съответните раздели и инвентаризацията на горите са отчетени към настоящия момент локалните биотични и абиотични условия в ПР.

0.3.2.2. Местните социално-икономически и културни условия

Отчетени са особеностите на резервата, по отношение местните социално - икономически и културни условия, както и влиянието им върху него.

В общинската програма на община Копривщица ПР „Богдан“ не е се коментира.

0.3.2.3. Значение на територията на ПР за формирането на цялостен природен комплекс заедно със съседната защитена местност и други прилежащи територии

В настоящия ПУ е обърнато особено внимание върху формирането на цялостен природен комплекс между резерватната територия и съседната ЗМ „Невида“ и други прилежащи територии. Отчетен е фактът, че двете защитени територии са функционално свързани и си оказват непрекъснато взаимно влияние по отношение на компонентите, които ги изграждат.

0.3.2.4. Регламентиран достъп за преминаване по туристическите маршрути на територията на ЗМ „Невида“ (бивша буферна зона)

Достъпът до поддържан резерват „Богдан“ се осъществява по пътека за преминаване, регламентираната със Заповед № РД-385/29.05.2005 г. на Министъра на околната среда. Предвид статута на ЗМ „Невида“, в границите и няма обособени регламентиранни маршрути за преминаване на посетители.

0.3.2.5. Създаване на възможности за екологично образование и природозащитно поведение за различни възрастови групи

В процеса на изготвяне на настоящия ПУ са формулирани предложения, целящи оценка на възможностите за познавателен туризъм в рамките на защитената територия, включително и по регламентираната със Заповед № РД-385/29.05.2005 г. на Министъра на околната среда и водите пътека за преминаване, както и създаване на условия за екологично обучение на територията на ЗМ „Невида“.

0.3.2.6. Особеност на ПУ е необходимостта от идентифициране на всички потенциални заплахи, произтичащи от близостта до обработваеми земи и лесен достъп до поддържан резервата и необходимостта от преодоляването им с цел недопускането на негативни необратими промени в състоянието му

В процеса на изработване на настоящият ПУ са идентифицирани по компоненти потенциалните заплахи и са формулирани начините за преодоляването им, с цел недопускането на негативни необратими промени в състоянието на поддържания резерват.

ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ

1.0.1. Местоположение на ПР според физикогеографското райониране, административното деление, както и близки селищни образувания, градове, села и особености

Според Физикогеографското райониране на България (Мишев, 1989) ПР „Богдан“ попада в IV3 – Средногорската подобласт на Краищенско – средногорската област на Южнобългарската провинция.

Разположен е в средната - най-висока част на Средна гора - Същинска Средна гора, около най-високата ѝ точка - връх Голям Богдан (1603,4 м).

Според административното деление на страната, ПР „Богдан“ попада в Софийска област, община Копривщица, землище на гр. Копривщица. Най – близките до ПР населени места отстоят от него съответно:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

гр. Копривщица – 6,0 km

гр. Клисурa – 8,3 km

Те, заедно с близките селищни образувания са отразени в приложната карта.

1.0.2. Обзорна едромасщабна карта с неговото разположение

В Приложение ПЗ, тематични карти, Карта №12 е представена обзорна едромасщабна карта с разположението на ПР „Богдан“.

1.0.3. Граници на ПР „Богдан“

Територията е обявена като защитена на основание чл. чл. 16 и 22 от ЗЗП, със заповед № 775/29.03.1972 г. на Министъра на горите и опазване на природната среда, който обявява за резерват държавната гора на връх „Богдан“. Прекатегоризирана в поддържан резерват със Заповед № РД-390/15.10.1999 г. на МОСВ.

Така обособен ПР „Богдан“ в североизточна посока граничи с ДГС Клисура (респ. със землището на гр. Клисура). Само в най – източната част, според съвременния кадастър пресича землищната граница и преминава в землището на гр. Клисура, община Карлово, област Пловдив – два подотдела (122 з и 123 з). От всички останали страни в землището на гр. Копривщица граничи с бившата си **буферна зона**, обявена със заповед № 730/30.07.1986 г. на КОПС към МС, която към датата на обявяването си включва горски фонд на ДГС Копривщица и поземлен фонд на ПЖК гр. Копривщица, землище на гр. Копривщица. Прекатегоризирана е на ЗМ „Невида“ със Заповед № РД-508/12.07.2007 г. на МОСВ, като запазва обхвата, границите и режимите, определени със Заповед № 730/30.07.1986 г.

Забележка: Към настоящия момент, ДГС Копривщица е заличено, а територията му е прехвърлена към ТП ДГС Пирдоп, ЮЗДП Благоевград. От 2003 г. ПР е приет за управление от РИОСВ София.

В приложение на електронен носител е представен списък с координатите на граничните точки на включените имоти.

В приложение са представени и копия от заповеди за обявяване и актуализация за ПР „Богдан“ и ЗМ „Невида“ - бивша буферна зона (**Приложение ПО**).

1.0.4. Карта с площта, предмет на планиране, както и свързаните с нея ЗМ „Невида“ и др. прилежащи територии с обща информация за тях и връзките на ПР със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, обекти на туризма - хижи, заслони, съоръжения и маршрути, основни водни площи, съседни областни, общински и землищни граници

В Приложение е представена карта, включваща площта, предмет на планиране, както и свързаните с нея ЗМ „Невида“ и др. прилежащи територии, вкл. обща информация за тях и връзките на резервата със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, обекти на туризма - хижи, заслони, съоръжения и маршрути, основни водни площи, съседни областни, общински и землищни граници и др.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Поддържан резерват „Богдан“ е обявен като резерват със Заповед № 775/ 29.03.1972 г. на Министерта на горите и опазване на природната среда, с площ от 114,8 ха.

Според заповедта за прекатегоризиране, № РД 390/ 15.10.1999 г. Поддържаният резерват е с площ от 113,4 ха (по ЛУП от 1994 г.). За резерватната територия има издаден Акт за изключителна държавна собственост № 13/ 12.03.1997 г., определящ площта му на 114,8 ха., намалена в следствие ново картиране на 113,4 ха. В акта не е отразено наличието на имот, част от ПР „Богдан“ в землището на гр. Клисура, Пловдивска област.

При настоящата инвентаризация са констатирани несъответствия при отразяването на границите на резервата по отношение на собствеността и НТП в три имота – един в землището на гр. Клисура и два в землището на гр. Копривщица.

Разминаванията в площите се дължат предимно на прилаганите методи на измерване, тъй като трайните знаци на местността – дерета, била, върхове не са се променяли, както и на промяна в административни граници, в следствие на което част от резерватната територия попада в землището на гр. Клисура.

Буферната зона, според заповед № 730/30.07.1986 г. на КОПС към МС е с обща площ 121,2 ха, в т. ч. 84,2 ха горски фонд и 37 ха поземлен фонд. Заповедта за прекатегоризиране на буферната зона в ЗМ „Невида“, № РД-508/12.07.2007 г. на МОСВ не променя нейната площ. При инвентаризацията през 2014 г. горският фонд е с обща площ 82,2 ха, откоито 75,4 ха залесена площ и 6,8 ха незалесена площ.

1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

1.2.1. Описание на фондовата принадлежност на ПР „Богдан“

ПР „Богдан“ е изключителна държавна собственост.

1.2.2. Обзорна карта на ПР „Богдан“, прилежащата територия в подходящ мащаб, да се разпределението на площите по административна принадлежност, населените места и техните землищни граници, границите на общините, както и разпределението на горите и земите в тях и др. елементи

В приложение ПЗ, Тематични карти, Карти № №3 и 4 са дадени карти на поддържания резерват и прилежащите му територии, с която е илюстрирано разпределението на площите по административна принадлежност. Нанесени са населените места и техните землищни граници, границите на общините, както и разпределението на горите и земите. Отражена е променената областна граница между Софийска област (земл. гр. Копривщица) и Пловдивска област (земл. гр. Клисура), като по този начин част от поддържан резерват „Богдан“ попада в границите на Държавно лесничество „Клисура“.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ НА ПР „БОГДАН“

1.3.1. Исторически преглед на статута и предназначението на териториите в миналото

Подробен исторически преглед на статута и предназначението на териториите в миналото е направен в обяснителната записка към инвентаризацията, приложение към настоящия план за управление.

1.3.2. Кратък преглед на причините и стъпките за обявяването на всяка защитена територия.

Причината за обявяването на резерват „Богдан“ е запазването на вековна (до 140 годишни дървета букова гора. Прекатегоризирането в ПР е свързано с промени в законодателството и необходимостта от минимална намеса в естествените процеси, протичащи в него.

1.3.3. Законов статут на ПР „Богдан“ произтичащ от националното законодателство - закони и техните поднормативни актове

1.3.3.1. Законов статут на ПР, произтичащ от Закона за защитените територии (ЗЗТ)

Законът за защитените територии (ЗЗТ) регламентира изискванията, на които трябва да отговаря определена територия за да бъде обявена за поддържан резерват, целите на управление, забрани, респ. разрешени дейности. Те са разписани в чл. чл. 26, 27 и 28 от закона.

Поддържани резервати

Чл. 26. (1) За поддържани резервати се обявяват екосистеми, включващи редки и/или застрашени диви растителни и животински видове и местообитанията им.

(2) Поддържаните резервати се управляват с цел:

1. Поддържане на природния им характер;
2. Научни и образователни цели и/или екологичен мониторинг;
3. Възстановяване на популации на растителни и животински видове и/или условия на местообитанията им.
4. Опазване на генетичните ресурси.

Чл. 27. (1) В поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. Тяхната охрана;
2. Посещения с научна цел;
3. Преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
4. Събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места;
5. провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки.

(2) Дейностите по ал. 1, т. 5 се определят в плана за управление на поддържаните резервати.

Чл. 28. За поддържаните резервати се прилагат разпоредбите на чл. 17, ал. 2 и 3.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.3.3.2. Законов статут на ПР, произтичащ от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР)

Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) чрез чл. 3 и чл. 4, т. 5 предоставя възможността за прилагането на допълнителни защитни механизми за защитените територии, които предоставя прилагането на Европейските директиви, касаещи изграждането и функционирането на Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Допълнителен защитен механизъм е разписан и в чл.125, ал. 4, който удвоява размера на предвидените глоби, ако изброените нарушения са извършени в защитена територия.

Чл. 3. (1) Държавата изгражда Национална екологична мрежа, включваща:

1. (доп. - ДВ, бр. 94 от 2007 г.) защитени зони, като част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000;

Чл. 4. Националната екологична мрежа цели:

.....

5. Ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии.

Чл. 125. (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.)

(4) За нарушения по чл. 38, чл. 41, ал. 3, чл. 44 и 46, извършени **в защитени територии** или засягащи световно застрашени видове животни, глобите по ал. 1 се налагат в двоен размер.

1.3.3.3. Законов статут на ПР, произтичащ от Закона за лечебните растения (ЗЛР)

Законът за лечебните растения и Заповед на Министъра на околната среда и водите за лечебните растения под специален режим (ЗЛР, чл. 10, ал. 5) Заповед № РД-115/13.02. 2015 г. са неприложими за територията на ПР „Богдан“, поради забрани и ограниченията, произтичащи от ЗЗТ.

1.3.3.4. Законов статут на ПР, произтичащ от Закона за устройство на територията (ЗУТ)

Законът за устройство на територията (ЗУТ) регламентира обществените отношения, свързани с устройството, инвестиционното прекиране и строителството в Р България, като определя и ограниченията върху собствеността за устройствени цели Според него ПР „Богдан“ е с предназначение „защитена територия“, съгласно чл.7, ал 1 от закона и по конкретно - защитена територия – за природозащита (чл. 8, ал. 4).

1.3.3.5. Законов статут на ПР „Богдан“, произтичащ от Закона за водите (ЗВ)

Законът за водите (ЗВ) урежда собствеността и управлението на водите на територията на Р България. Съгласно чл. 119а, т. 5 от него зони за защита на водите са.....“защитените територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване“. Съгласно чл. 119б от закона за териториите и зоните по чл.119а, т.5 могат да бъдат определени специфични изисквания, към състоянието на водите, които трябва да се постигнат и/или поддържат според:

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1. Заповедта за обявяването, издадена по реда на Закона за защитените територии или Закона за биологичното разнообразие;
2. Влязъл в сила план за управление на защитената територия или зона;
3. Влязъл в сила план за действие за растителен или животински вид.

1.3.3.6. Законов статут на ПР „Богдан“, произтичащ от Закона за държавната собственост (ЗДС)

Законът за държавната собственост (ЗДС) регламентира придобиването, управлението и разпореджането с имоти – държавна собственост. Съгласно чл. 2, ал 2, т. 1 публична държавна собственост са“ обектите и имотите по чл. 18, ал. 1 от Конституцията на Република България, определени със закон за изключителна държавна собственост.“ В конкретния случай такъв закон се явява ЗЗТ.

1.3.3.7. Законов статут на ПР „Богдан“, произтичащ от Закона за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД)

Законът за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД) е неприложим за територията на поддържан резерват „Богдан“, поради забраните и ограниченията, произтичащи от ЗЗТ.

1.3.3.8. Законов статут на ПР, произтичащ от Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА)

Законът за рибарството и аквакултурите (ЗРА) е неприложим за територията на ПР „Богдан“, поради забраните и ограниченията, произтичащи от ЗЗТ.

1.4. СОБСТВЕНОСТ

Съгласно **Чл. 18, ал.1** от Конституцията на Република България, подземните богатства, крайбрежната плажна ивица, републиканските пътища, както и водите, горите и парковете с национално значение, **природните** и археологическите **резервати, определени със закон**, са изключителна държавна собственост. Специален закон в това отношение се явява ЗЗТ, съгласно който парковете с национално значение, посочени в приложение № 1, и **природните резервати, посочени в приложение № 2 на Закона**, които служат за задоволяване на обществени потребности с общонародна значимост, са изключителна държавна собственост. (чл.8, ал 1). **В приложение № 2 на Закона за ЗТ**, в категория резервати под код в регистъра № 31 е вписан поддържан резерват „Богдан“.

Територията е изключителна държавна собственост. Няма регистрирани реституционни претенции или наличието на неправомерно възстановени гори и земи в границите на резервата, право на ползване и пр.

Приложение ПО. Заповеди, Документи.

1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА

1.5.1 Организационна структура и администрация

Съгласно разпоредбите на ЗЗТ, МОСВ и неговия регионален орган РИОСВ София, провеждат и осъществяват управлението, контрола и охраната в резерват „Богдан“ – чл. 46 (1) и чл 47 (11).

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Основна отговорна институция за управлението на резервата на държавно ниво е МОСВ, чрез Дирекция „Национална служба за защита на природата“ (НСЗП), която има координиращи и контролни функции, свързани с управлението на Защитените територии, а на регионално – РИОСВ гр. София, която е приела за стопанисване защитената територия, съгласно приложения списък на приетите резервати и поддържани резервати с Вх. № 04 – 00 - 424/16.01. 2003 г.

По-важни функции на РИОСВ съгласно чл. 50 от ЗЗТ по отношение на резервата са:

- Осъществява и организира управлението на ЗТ;
- Координира и контролира прилагането на планове за управление в областта на научно-изследователската работа, поддържащите и възстановителните мерки за застрашени видове и местообитания, просветните и образователните екологични програми и други природозащитни дейности, осъществявани от други държавни органи, общини, неправителствени организации и лица.
- Организира мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда;
- Организира и поддържа база данни и регионални регистри;
- Организира функционирането на посетителските центрове;
- Санкционира нарушителите в предвидените случаи.

Конкретните функции и задачи на РИОСВ по отношение опазването на биологичното разнообразие и защитените територии са посочени в Правилника за устройство на дейността на РИОСВ. В най-общи линии те се свеждат до регулиращи, контролни функции, свързани с превантивен, текущ и последващ контрол върху стопанисването и опазването на възобновимите и невъзобновимите природни ресурси; контрол по опазване на биологичното разнообразие.

На **Фиг. 1.5.1-1** са показани връзките и съподчинеността във функционалната структура по отношение на управлението на ПР.

Фиг. 1.5.1-1. Връзки и съподчиненост във функционалната структура по отношение на управлението на ПР „Богдан“

1.5.2. Персонал-функции

РИОСВ – София не разполага със специализирана структура за управление и стопанисване на ЗТ – изключителна държавна собственост. Не разполага и със специализирана охрана, поради което всички дейности се изпълняват от трима главни експерти по „Опазване на ЗТ и биологичното разнообразие“, един старши експерт по „Опазване на ЗТ и биологичното разнообразие“ в отдел „Защита на природата“ към дирекция „Превантивна дейност“. Дейността им се контролира от началник отдел „Защита на природата“. Функциите на отделните служители са определени в длъжностните характеристики, съгласно изискванията на Закона за защитените територии, Правилника за условията и реда за управлението, възлагането на дейности по поддържане и възстановяване, възлагането на посетителски дейности, охраната и контрола в горите, земите и водните площи в защитените територии – изключителна държавна собственост (обн., ДВ, бр. 49/14.06.2005 г.) и Правилника за устройство на дейността на РИОСВ (ПУДРИОСВ, ДВ бр.103/2011 г.).

1.5.3. Материално-техническо обезпечаване

РИОСВ – София не разполага с отделно материално - техническото обезпечаване на дейностите по управлението на Защитените територии, с изключение на един брой пикап **Great Wall**. Даден списък на материално - техническото обезпечаване на РИОСВ – София. То се използва за

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

осъществяването на цялостната дейност на РИОСВ, включително и тази по управление и охрана на ЗТ – изключителна държавна собственост, в т. ч. и ПР „Богдан“.

Списък на материално - техническото обезпечаване на РИОСВ – София:

- 1. Сграден фонд** - бул. „Цар Борис III“ № 136, ет. 10 и Посетителски информационен център – Драгалевци, кв. Драгалевци.
- 2. Офис оборудване** - компютри – 5 бр., принтер – 1 бр.
- 3. Транспортни средства - вид, брой;** - Шкода Октавия - 2 бр., пикап **Great Wall – 1 бр.**
- 4. Комуникационни връзки** - стационарни телефони – 1 бр., мобилни телефони – 6 бр.
- 5. Оборудване за работа на терен** - Прави лопати – 8 бр., Тупалки гумени – 14 бр., Мотики – 10 бр., Моторни триони – 2 бр., Преносима моторна помпа и аксесоари – 2 бр., Пожарни шлангове – Ф38мм – 4 бр. по 20 м., трипътен разклонител – 1 – бр.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Общ бюджет: 650 000 лв.

Държавен Бюджет

Година	Приходи, лв.	Разходи, лв
2010г	275490	615825
2011г	315000	606135
2012г	338578	800836
2013г	329909	796358
2014г	239015	936223

1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ

1.6.1. Описание на съществуващи и в процес на изпълнение програми, план и проектни разработки за последните 10 години, свързани със строителство, ползване на ресурси и др. дейности на територията на ПР, като: устройствен проект, общински териториално-устройствени планове, и др.

Няма налична актуална информация.

1.6.2. Степен на реализация и актуалността, като цяло или на части от описаните проектни разработки

Няма налична актуална информация.

1.6.3. Опис на научните разработки, свързани с ПР „Богдан“ по отделно

След направен литературния обзор, предвид малката площ на защитената територия за нея не бяха намерени конкретни разработки.

1.6.4. Опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с ПР по отделно.

Картиране и определяне на природозащитното състояние на видове и природни местообитания – Фаза I. Обособена позиция 2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние“. Финални доклади с приложения. <http://natura2000.moew.government.bg/>.

1.7. СЪЩЕСТВУВАЩО ФУНКЦИОНАЛНО ЗОНИРАНЕ И РЕЖИМИ НА ОБЕКТА

1.7.1. Описание на зоните и режимите, съгласно утвърдени проекти, отнасящи се до ПР и ЗМ с приложена Карта на съществуващото функционално зонироване и режими в подходящ мащаб на площите във поддържан резервата

Към настоящия момент за резерватната територия няма определени функционални зони и режими, както и план за управление, който да ги регламентира.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.7.2. Описание на функционалното зонироване и режима на зоните с площ и процентно участие спрямо общата площ на ПР

Няма. Няма план за управление, който да ги регламентира.

1.7.3. Информация за наличие на определени режими, произтичащи от законови и подзаконовни нормативни актове

Освен предвидените в ЗЗТ ограничения за категорията поддържан резерват, съгласно Заповед № РД - 380/15.10.1999 г. за прекатегоризиране на защитената територия, **до утвърждаване на план за управление**, се разрешават следните дейности:

- Извеждане на санитарни сечи при съхнене на повече от 5% от дървостоя.
- Поддържащи и възстановителни мероприятия.
- Използване на биологични средства за растителна защита.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

За характеристиката на абиотичните фактори са използвани актуални данни от проучванията и резултатите, както и други литературни и картни източници.

1.8. КЛИМАТ

Според климатичното райониране на България (Събев, Л. И Св. Станев, 1963), резерват „Богдан“ попада в планинския климатичен район на умерено-континенталната подобласт на европейско-континенталната климатична област.

Съществена роля при формирането на климата оказва силно пресеченият терен, значителното разчленяване и различната експозиция на релефа, заедно с климатообразуващото въздействие на трансформирания въздушни маси от съседните земи определят и различията на климатичните условия. Съчетанието на посочените фактори определят голямото разнообразие и бързи промени в стойностите на отделните климатични елементи. През студеното полугодие и особено през зимата се създават условия за инверсни състояния, при които се засилва влиянието на релефа, което се отразява върху стойностите на абсолютните минимални температури и повишаване честотата на мъглите.

Речните басейни не оказват съществено въздействие върху климата. Характерът на растителността влияние по изразено върху микроклиматичните особености на поддържаания резерват, като влиянието на буковите гори е от значение както за температурния, така и за водния режим, особено през вегетационния период.

Зимата е студена с отрицателни средни температури от декември до февруари включително. Най-студен е месец януари. Пролетта е сравнително хладна. През летните месеци (юли и август) средните температури не са високи и са между 16.8 и 16.5°C. Есента е по-топла, като средните октомврийски температури достигат 12.2°C. Годишната температурна амплитуда в района е 11,6°C.

Относителната влажност на въздуха се характеризира с добре изразен зимен максимум и летен минимум.

Вътрешно годишното разпределение на валежите се характеризира с един добре изразен максимум през юни и минимум през февруари. Годишните валежи достигат 740 mm. По-голямата част от валежите падат през летния период.

Снежната покривка се задържа средно до средата на април. Средната продължителност на задържане на снежна покривка е 133 дни. Продължителността на задържане на устойчива снежна покривка е 52 дни.

През по-голямата част от годината в района на поддържан резерват „Богдан“ духат слаби ветрове, със средна скорост от 1.4 до 2.7 m/sec. Най-ветровити са зимните месеци, а най-ниска скорост на вятъра се наблюдава през месец август. Преобладаващите ветрове са от северозапад. Процентът на безветрие е около 30%, като най тихо е през есента. Характерен за района е планинско-долинният местен вятър.

Годишните суми на слънчево греене достигат 1 976 h. Най-много часове със слънчево греене има през август - 303 h, а минимумът е през декември – януари (47-48 h).

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.8. Климат.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.9. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ

Поддържаният резерват „Богдан“ е разположен в източната част на Същинска Средна гора. Той е част от Същинска (Панагюрска) Средногорска морфоструктура. Тя се простира от долината на р. Стряма до долината на р.Тополница. Границата на морфоструктурата съвпада с горната граница на планинското подножие. Същинска Средна гора обхваща 1820 km² площ, дължината ѝ по паралела достига 75 Km, а по меридиана (от Душанци до Долно Девски) - около 40 km.

Билните седловини и понижения в релефа са разделили Същинска Средна гора на няколко по-малки дяла. От Стрелчанската седловина до седловината при вр. Фенер се простира Източният (или Богданският)- дял на Същинска Средна гора, с вр. Богдан. Резерватът е част от този дял.

Литостратиграфските единици, които изграждат територията на резерват Богдан, обхващат хроностратиграфски диапазон от докамбрий и палеозой.

Тектонският и геоложки строеж на територията на резервата обуславят билна повърхност на релефа, (куполообразност, слабо разчлененост), със слабо изразени дерета и обширни поляни в билната част.

Точката с най-голяма надморска височина е 1604 m н.в., а най-ниската е с надморска височина 1360 m. Разликата от 244 m и наличието на два планински върха говори за куполообразния релеф на резервата.

За илюстриране на релефа се използват **морфометричните показатели**:

- абсолютна надморска височина - 1604 m
- минимална надморска височина - 1360 m
- средна надморска височина - 1482 4m
- Разлика между най-висока и най-ниска точка - 244 m
- топографска площ - 113,406 ha

Резерват „Богдан“ попада в: *Южnobъларска (Трако - Анадолска) провинция, Централносредногорска подобласт (Вв), Район на Същинска Средна гора (Вв1).*

Прогнозната карта на земетръсната сътресаемост за период от 1000 години показва, че на територията на резервата възможните земетресения са с интензивност от VIII степен. По картата на геоложката опасност в България, районът на резервата попада в спокоен район.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.9. Геология и Геоморфология. Приложение П3. Тематични карти, Карта № 7.

1.10. ХИДРОЛОГИЯ И ХИДРОБИОЛОГИЯ

С цел извършване на комплексна оценка на състоянието на водните тела в района на резервата, съгласно европейската и националната законодателната рамка за опазване на водите, пробовземанията за физикохимичен анализ и биологичните изследвания са проведени паралелно в представителни пунктове на избрани водоеми. Проучванията на водите в резерват „Богдан“ бяха осъществени в теренна експедиция, проведена през април 2015 г. В границите на резервата **не бяха установени реки или по-значими потоци**, способни да поддържат добре функционираща водна екосистема, въпреки периода на пълноводие. Бяха изследвани две реки, намиращи се в близост и

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

имащи обща водосборна област с резервата. Обследвани са участъци от реките Крива (начален десен приток на р. Тополница) и р.Тополница, над гр.Копривщица. Двете река са характеризирани като планински тип R3. Река Крива води началото си в район под резервата, формирайки се окончателно на около 1 км западно от него и вливаща се в р. Тополница над гр. Копривщица. Река Тополница е по-голяма, преминава югозападно от Резервата и поема водите на р. Крива над гр. Копривщица.

1.10.1. Хидрология и хидрография

Хидрография

Хидрографската мрежа на територията на поддържан резерват „Богдан“ е оскъдна. Тя е представена от начални притоци на реките Тополница и Стряма по северния макросклон и на р. Стрелчанска Луда Яна по южния макросклон. Основна водна артерия в северната част е река Крива – начален десен приток на река Тополница. Тя води началото си от извор “Плачков кладенец”, западно от вр. Богдан (1603,4 m). тече на запад в асиметрична долина и се влива в Тополница над гр. Копривщица. В североизточната пригранична част на резервата се оттичат няколко малки притоци на р. Стряма, главен сред които е р. Белешница. По южния склон на територията на резервата под вр. Богдан започва р. Меде дере, начален приток на стрелчанска Луда Яна.

На територията на резервата няма ХМС. Характерни са сериозни разлики между многоводния и маловодния (2001, 2005) отток. Няма открити водни пространства.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.10.1. Хидрография. Приложение П3. Тематични карти, Карта № 6.

1.10.2. Хидрохимия

Според анализите на екологичния статус на повърхностните водни тела в басейна на р. Марица, р. Стрелчанска Луда Яна от изворите до гр. Стрелча е в „добро“ екологично и химично състояние, а р.Тополница от изворите до яз. Душанци в „умерено“ екологично и “отлично” химично състояние, но като цяло оценката за химичното състояние и на двете водни тела е „добро”.

Наличните данни (2000-2007 г. и 2010 г.) от хидрохимичния мониторинг на р. Тополница преди гр. Копривщица характеризират „отлично“ състояние по показателите рН, електропроводимост и нитритен азот, съгласно изискванията в Наредба Н-4/2012 г. Данните за периода от 2010-2014 г. за хидрохимията на р. Стрелчанска Луда Яна след гр. Стрелча определят „отлично“ състояние на водното тяло по показатели рН и електропроводимост, „добро“ за разтворения кислород и „умерено“ за показателите нитритен, нитратен и амониев азот, общ фосфор, общ азот и БПК₅.

За целите на настоящия план през м. април 2015 г. в период на пълноводие бе проведена теренна експедиция на две непресъхващи водни тела, чиито водосбори включват територията на ПР: река Крива – начален десен приток на река Тополница, основна водна артерия в северната част на резервата и р.Тополница над гр.Копривщица. Резултатите от физикохимичните анализи на двете водни тела определят „отлично“ състояние по показатели активна реакция, електропроводимост, разтворен кислород и амониев азот. Няма съществена разлика между двата обекта по отношение на нитратния азот и БПК₅, според които оценката на състоянието е „умерена“ и показва наличие на

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

замърсяване, вероятно от селскостопански дейности в района под границите на резервата. Ненормираните по Наредба Н-4/2012 г. показатели (насищане с кислород, общ сух остатък, неразтворени вещества, перманганатна окисляемост, хлорни и сулфатни йони) по преценка са с отлични стойности и за двете водни тела. От направената характеристика може да се обобщи, че водите, формирани на територията на резервата са в отлично хидрохимично състояние.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.10.2. Хидрохимия.

1.10.3. Хидробиология

1.10.3.1. Фитобентос

Събирането на бентосни проби от река Крива е осъществено в 50 метров участък, започващ от географска точка с координати: N: 42°37'08.6" и E: 24°24'11.5". Пробонабирането в река Тополница е извършено в 100 метров речен участък, започващ от точка с географски координати N: 42°36'51.3" и E: 24°22'19.1". Събирането на проби за дънни безгръбначни (макрозообентос) е реализирано чрез ръчна рамка с работна площ 33 x 33cm и размер на отворите на мрежата от 500 µ. Уредът е сертифициран по стандарт БДС EN ISO 10870:2012. Подходът по пробонабиране е съобразен със заложените в Наредба № Н-4/2012 за характеризиране на повърхностните води, метрики и техните обхвати, както и с рутинната практика на МОСВ - ИАОС. В избран речен участък (50 – 100m) са събирани общо 10 отделни рамки, обединени в една сборна проба. Прилаган е „мултихабитатен подход“ в адаптирания за български условия вариант на Cheshmedjiev *et al.*, (2011). Този подход е сертифициран с международен стандарт БДС EN ISO 16150:2012. Събирането и последвалата обработка, и съхранението на пробите са извършени съгласно стандарт ISO 5667-3:2012. В лабораторни условия хидробиологичните проби са промивани, сортирани и детерминирани до възможно най-ниско таксономично ниво, като за основа е ползван определителя за макрозообентос на Узунов и кол. (2010).

Оценката на екологичното състояние е определено чрез нормативно регламентирани в Наредба Н-4/2012, метрики Биотичен индекс и Общ брой таксони, чийто подход за изчисляване е описан от Чешмеджиев & Варадинова (2013). Обобщената оценка, характеризираща водите на река Крива е дефинирано в границите на отличното екологично състояние, съответно „отлично“ съгласно водещия Биотичен индекс и обхватите, разписани за планински тип река (R-3), и „добро“ според метриката общ брой таксони. Водите на река Тополница са определени в „добро“ и по двата показателя – Биотичен индекс (БИ=3,5) и общия брой таксони (ОБТ=12), което дефинира „добър“ екологичен статус. По този начин река Крива се характеризира като неповлияна, с оптимално функциониращи водни екосистеми. По-ниските стойности, отчетени за река Тополница вероятно са резултат от регистрираното антропогенно въздействие, по-конкретно замърсяване с органични вещества от близо разположените селскостопански райони.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.10.3.1. Фитобентос.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.10.3.2. Водни макрофити

Пробовземането е извършено от постоянните потоци в буферната зона и на територията на резервата. Реките в поддържан резерват „Богдан“ са тип R3 - планински реки (*Наредба № Н-4*). Броят на установените макрофити е много малък, като причина за това е надморската височина и наличието на снежна покривка, определящи ранните етапи на развитие на растителността. Напълно отсъстват макрофити, а индикаторни видове не са установени. Поради това, за реките в близост до територията на поддържан резерват „Богдан“, не е възможно определянето на референтен индекс към датата на пробовземане. Според наличните данни от БДИБР, екологичното състояние на най-близко разположените водни тела, а именно р. Тополница от извори до гр.Копривщица (BG3MA800R221) и р. Стрелчанска Луда Яна от извори до град Стрелча (BG3MA700R153) не е определяно по БЕК „Макрофити“. Количеството на макрофитите в р. Тополница остава под минималното количество за оценка дори на пункта над яз. Тополница. Налични данни има за пункта преди вливането на реката в р. Марица, където реката е в умерено екологично състояние. Предвид отсъствието на антропогенно въздействие върху водите на територията на резервата, както и в буферната му зона, при нормално развитие на водната растителност през лятото в реките, оценката по БЕК „Макрофити“ се очаква да отговаря най-малко на добро екологичното състояние. На територията на поддържан резерват „Богдан“ отсъстват източници на замърсяване, а антропогенното влияние върху водната растителност е минимално. Основните заплахи за макрофитите в реките/ потоците са свързани с промени в оттока на реките, като в сухи години може да се очаква пресъхване дори и на по-големите потоци. Това силно влошава условията за развитие на типичните макрофити в реките. Поради отсъствието на специфични заплахи в рамките на резерватите, на този етап не е възможно изготвянето на конкретни препоръки за опазване и подобряване на състоянието на макрофитите в реките.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.10.3.2. Водни макрофити.

1.11. ПОЧВИ

Почвената покривка в [Същинска Средна гора](#) е силно повлияна от естеството на геоложката основа, нееднаквата височина и особеностите на релефа и най-вече от вертикалното зонирание и диференциране биоклиматичните условия. На по-голяма надморска височина по-влажният и по-студен климат и влаголюбивата букова горска растителност, заедно с твърде различния, предимно безкарбонатен, литоложки субстрат са предопределили разпространението на метаморфните почви с изменение на свойствата от изветряване и глинообразуване на място (**Cambisols, CM, FAO, 1974**).

Генезисът на тези почви се определя от относително съвременното им почвообразуване, свързано с изветряване на първичните минерали и забавено или маскирано илувиране на глината, при което се формира *cambic* В хоризонт, тяхна най-главна особеност.

Представителни за района на поддържания резерват „Богдан“ са типа **кафявите планинско-горски почви (*Distric* и *Eutric Cambisols*)** - подтип **ненаситени планинско-горски почви**.

Кафяните планинско-горски почви имат сравнително малка дълбочина на профила си и предимно кафяв цвят. Дълбочината на профила им е от 40 до 80 см. С малки изключения кафявите планинско-

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

горски почви са кисели (рН се движи в рамките между 4,5 и 6,0), имат нисък сорбционен капацитет и ненаситеност с бази, добра дренираност и разнообразен хидро-термичен режим.

На базата на информацията от административните структури и институции в района и от теренните проучвания не са регистрирани случаи на използване на торове и пестициди както в полигони, така и на територията на резервата като цяло.

Районът е беден от към рудни и нерудни изкопаеми и не се добиват инертни материали.

При проучване в поддържащия резерват „Богдан“ не са констатирани терени, засегнати от свлачища, срутища и ерозия, за което е от значение доброто състояние на гората. Като резултат от обилните снеговалежи през миналия зимен сезон бяха установени пречупени и повалени единични дървета на територията на резервата и съседните защитени територии. Това не е предпоставка за значимо обезлесяване на терена и протичане на ерозионни процеси.

Не бяха регистрирани територии, засегнати от антропогенна ерозия в резултат от стопански дейности в района на резервата, като прекомерна паша на домашни животни, голи сечи с продължително възстановяване на растителността и други.

Няма установени изградени противоерозионни съоръжения.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.11. Почви.

Приложение П3. Тематични карти, Карта №8.

1.12. ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ

Поддържащият резерват „Богдан“ се характеризира със сравнително по-ниско разнообразие на неговите биотопи. Причините за това са, първо в климатния характер на гората и второ, нейната сравнителна хомогенност, както по строеж, така и по отношение на едификаторния вид. Гората в климатно състояние е достигнала кулминацията на своето естествено развитие. Такива горски екосистеми, особено в защитени територии, са обитавани предимно от типичните за тях видове. Тези екосистеми имат висока природозащитна стойност, но броят на видовете в тях обикновено не е голям.

Екосистемите са сравнително еднородни и са доминирани от един вид – обикновения бук. Различни от буковите съобщества и екосистеми са поляните с обща площ 4.7 ha и просека с площ 0.2 ha.

От буковите екосистеми всички могат да бъдат оценени като коренни. Това означава, че те са автохтонни като произход и са възобновени по естествен начин. Единствено едно съобщество (условно) с площ 0.2 ha може да бъде оценено като производно.

В зависимост от степента на детайлност съществуват следните класификации:

Според класификацията на EUNIS, в ПР „Богдан“ са налице следните местообитания:

G1.6 — Beech woodland – Букови гори

G1.69: Moesian *Fagus* forests – Мизийски букови гори

Поляните се доближават до следния тип местообитания по класификацията EUNIS.

E2. Мезофилни тревни формации

E.2.3. Планински сенокосни ливади

E.2.3.3. Балкански планински сенокосни ливади

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Според Анекс 1 от Директивата за местообитанията на ЕК , в ПР „Богдан“ са установени следните природни местообитания (хабитати):

9110 – Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*

9130 – Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*

По системата на класификация на Европейските горски типове, в резервата са представени

6.7. Планински букови гори – Mountainous beech forest

Класификация на биотопите за висшите растения

Биотопите за висшите растения се припокриват най-общо с растителните съобщества.

Ето защо биотопите са три: букови гори и горските поляни, както и преходната зона между поляните и гората (покрайнините на гората). В буковите гори се срещат типичните техни обитатели, от които консервационно значимият вид Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hook.f.) се идентифицира и в трите типа биотопи.

Класификация на биотопите за мъховете

Местообитанията на мъховете в поддържан резерват „Богдан“ са в добро състояние, относително еднообразни, което определя и малкият брой видове. Могат да бъдат отделени три биотопа: 1) върху кората на дърветата 2) върху скали и 3) непосредствено върху земната повърхност. Единственият вид с консервационна значимост – *Orthotrichum pumilum* Sw. ex anon. – е установен върху кора на дървета.

Класификация на биотопите за гъбите

Гъбите се развиват върху три типа субстрати, които могат да бъдат определени като техни биотопи - 1)

върху почвата (земната повърхност), 2) върху дървесината и 3) върху зелените части на растенията.

Класификация на биотопите за лихенизираните гъби (лишеи)

За лихенизираните гъби (лишеите) могат да се определят три типа биотопи: 1) върху скали и камъни (епилитни лишеи); 2) върху кората на дърветата (епифлеодни лишеи) и 3) върху почвата и върху мъхове (епигейни лишеи).

Класификацията на биотопите за безгръбначните животни

Тази група животни е най-многобройната и заема практически всички биотопи. Те могат да бъдат класифицирани както следва:

Почвен субстрат – обитаван от видове с предимно подземен начин на живот;

Земната повърхност – обитавана от видове с предимно надземен начин на живот, обитаващи приземния почвен слой в горските екосистеми и в тревните съобщества по поляните;

Мъртви дървета – паднали и стоящи, на различен етап от тяхното разпадане. Този биотоп е обитаван от изключително голям брой видове, както насекоми ксилофаги, така и други насекоми и безгръбначни. Илюстрация за неговото значение е включването в нормативната база изискване за оставяне на минимум $10 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ мъртва дървесина.

Живи дървета – по стъблото и по листата в короните, както и по генеративните органи;

Върху тревни видове – предимно насекоми, хранещи се в цветовете на растителните видове.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Класификация на биотопите на гръбначните животни

Ихтиофауна

В резервата няма подходящи условия за съществуване на ихтиофауна, поради големият наклон и твърде малкия и непостоянен отток на повърхностните водни тела. На практика тук отсъства ихтиофауна.

Земноводни и влечуги

В територията на резервата могат да се определят три типа местообитания – широколистни (букови) гори, покрайнини на гори и открити (затревени) терени. И трите типа представляват местообитания на застрашените, редките и реликтните видове в района. От земноводните, като застрашен вид може да се определи Алпийския тритон (*Ichthyosaura alpestris*), като рядък – същия вид, а като реликтни – Алпийски тритон (*Ichthyosaura alpestris*) и Планинска жаба (*Rana temporaria*). Предвид липсата на открити водни пространства, значими за биологичния цикъл на тези видове, същите могат да бъдат срещнати инцидентно на територията на ПР „Богдан“. От влечугите няма видове, които могат да се определят, като застрашени, редки или реликтни. Ендемични видове земноводни и влечуги в района няма.

Птици

На територията на поддържания резерват и защитената местност три типа местообитания са от значение за орнитофауната: формация на *Fageta sylvaticae* (широколистни букови гори), горските поляни и преходът между тях. В групата на птиците няма реликтни и ендемични видове. Шест вида птици срещани се по принцип в тези местообитания могат да бъдат определени като застрашени и сравнително редки: Лещарка (*Bonasa bonasia*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Алпийска чучулига (*Eremophila alpestris*). Тези видове са включени в Червената книга на България (2011), а два от тях (подчертаните имена) и в Червената книга на IUCN.

Бозайници (без прилепи)

По отношение на бозайниците, съществуващите на територията на поддържания резерват и защитената местност широколистни (букови) гори са от съществено значение за поддържане на числеността на техните популации. В групата на едрите бозайници няма реликтни и ендемични видове. Три вида едри бозайници вълк (*Canis lupus*), кафява мечка (*Ursus arctos*) и златка (*Martes martes*) могат да бъдат определени като застрашени. Те са включени в Червената книга на България със статут на „уязвим“ (вълк) и „застрашен,“ (мечка и златка). Сред дребните бозайници няма застрашени, редки, реликтни и ендемитни видове.

Прилепи

В територията на поддържания резерват и защитената местност широколистните (букови) гори са от съществено значение за поддържане на числеността на популациите на прилепите. Отсъстват реликтни и ендемични видове. Три вида прилепи (Малък вечерник – *Nyctalus leisleri*, Широкоух прилеп - *Barbastella barbastellus* и Нощник на Бехщайн - *Myotis bechsteinii*) могат да бъдат

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

определени като застрашени. Те са включени в Червената книга на България със статут на „уязвими“. Високата степен на уязвимост на тези горски видове е свързана с драстичното намаляване на площта на старите широколистни и иглолистни гори в България и съответно намаляване на възможността за намиране на убежища.

Литературните източници за поддържан резерват „Богдан“ са крайно оскъдни, практически липсват. Причина за това е сравнително малката му територия и целенасочени изследвания специално на резервата почти не са правени. Всички публикувани изследвания касаят в по-широк мащаб Средна гора. ПР „Богдан“ е споменаван в публикациите (като едноименния връх) само когато се касае за находище на някакъв животински или растителен вид.

Съвременното състояние на екосистемите е резултат от липса или минимална антропогенна намеса през последните 100 години. Поради факта, че горите във високите части на планината имат важна средообразуваща роля, те са запазвани от прекомерна експлоатация, а в някои случаи изобщо не са били подлагани на експлоатация. До обявяването на резервата през 1972 г. стопанска дейност почти не е водена.

От гледна точка на висшите растения съвременното състояние на екосистемите е резултат от естественото развитие на горите и то е близко до климаксно състояние. По-нататъшното развитие на екосистемите е свързано с престаряването на буквите гори, настъпване на природни нарушения, изразяващи се в загиване на отделни индивиди или групи индивиди, а след това, както е посочено по-горе, са възможни два сценария – естествено възобновяване, или зачимяване и образуване на малки вътрешногорски поляни. Всичко това са естествени процеси и те не биха нарушили естествения характер на флората и растителността.

Тъй като през последните 100 години не са настъпили съществени изменения в характера на гората, може да се каже, че това важи за всички групи организми, представени по-горе, тъй като гората има най-силно изразена средообразуваща роля.

Фитоценотичната среда в защитена местност „Невида“ е сходна с тази на поддържан резерват „Богдан“. Разликата е в присъствието на фрагменти от иглолистни насаждения, които не променят естествения характер на екосистемите и биотопите.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.12. Екосистеми и Биотопи.

1.13. РАСТИТЕЛНОСТ

Обликът на растителността в поддържания резерват „Богдан“ се определя от буквите гори. Растителните съобщества в резервата се отнасят към два основни типа: горски и тревни съобщества. От горските съобщества тук се срещат две основни групи, които са класифицирани като *Luzulo-Fagetum* – на по-плитки и по-бедни почви, с по-слаба влагозапасеност и *Asperulo-Fagetum* – на по-богати и по-дълбоки почви, с по-високо съдържание на влага. Тези две групи съобщества отговарят на природните местообитания (хабитати) 9110 и 9130. Направен е преглед и на установените местообитания по системата EUNIS, а също и по системата на класификация на Европейските горски типове.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Горските площи в резервата са разположени върху билото и най-високите части на Същинската Средна гора. Във вертикално отношение, горските площи в резервата са разположени в диапазона 1360-1609 м н.в., т.е. има сравнително слабо поясно деление, предопределено и от малката площ на защитената територия. Разпределението на дървопроизводителната площ е в полза на сенчестите изложения със 60.4% , Главното било е ориентирано в посока Изток-Запад.

Резерват „Богдан“ е обявен през 1972 г., а от 1999 г. има статут на поддържан резерват. Той има площ 113.4 ha горски фонд. Функционално свързана с резервата е Защитена местност „Невида“, обявена през 2007 г., с обща площ 82.2 хектара, от която залесена 75.4 ha и незалесена 6.8 ha.

Поддържаният резерват е част от защитени зони по Натура 2000 BG0001389 „Средна гора“. Съществува припокриване между защитената зона по Директивата за птиците и по Директивата за местообитанията.

Възрастта на насажденията в голямото болшинство е в диапазона 140 - 170 г. Само в три подотдела възрастта е от 20 до 30 г. Произходът на насажденията е преобладаващо семенен, естествен. Едно единствено насаждение, и то само върху площ 0.2 ha е с издънков произход. Проективното покритие на бука варира между 60% и 80%.

Средната височина и възрастта на дървесните видове, които имат семенен произход определят предимно III-ти до IV бонитет на гората. Средната пълнота е от 0.3 до 0.8, средно 0.62, а средният запас на хектар е $244 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ (от 26 до 550).

Пълната информация от таксацията на горите и земите да се представи в отделен свитък, съдържащ: обяснителна записка, таксационни описания на площите от теренните проучвания; картен материал.

Здравословно състояние на горскодървесната растителност.

За лесопатологично обследване и оценка на здравословното състояние на дърветата и насажденията са заложени пробни площи, като във всяка от пробните площи за всяко едно дърво е определен вида, степента и процента на констатираните повреди.

Фитосанитарното състояние на местообитанието е добро. В девет от пробните площи имаме слаба степен на увреждане от гниене, а в две от тях – добро състояние. 32.3% от изследваните дървета, попадащи в пробните площи са здрави, 66.7% са слабо увредени, 0.9% са силно увредени, а 0.1% са унищожени. При бука повредите се дължат на гниене от високата възраст на дървостойките.

На територията на поддържаният резерват не са провеждани мероприятия с цел подобряване здравословното състояние на гората. Основните проблеми, които са констатирани при последната инвентаризация, произтичат от възрастовата структура на насажденията и от климатичните и почвени условия, при които те се развиват.

Пълната информация от таксацията на горите и земите е представена в Приложение експертен доклад „Горскодървесна растителност в поддържан резерват „Богдан“, заедно с

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Карта на горските отдели и подотдели, Карта на типовете месторастения, Карта на видовете гора, Карта на видовете насаждения и Карта на здравословното състояние на насажденията.

Приложение ПЗ, Тематични карти, Картти №№10,11,12.

1.14. ФЛОРА

Низши растения и гъби

Лихенизирани гъби

До настоящия момент според достъпната ни литература няма целенасочени проучвания на лихенизираните гъби на територията на поддържан резерват Богдан. За настоящия отчет са обработени камерално материали, събрани лично на терена на 3.04.2015г. от представители на три екологически групи лихенизирани гъби: епилитни (по скали и камъни), епифлеодни (по кори на дървета и храсти) и епигейни лишейи (по повърхността на почвата и сред мъхове). Класификационната система, по която е изготвен списъкът на видовете, следва основно Wirth et al. (2013). Общо определените представители са от 1 клас, 10 семейства, 12 рода и 12 вида (дадени в Приложение 1), което наред с разнообразието на растителния свят и останалите гъби е основание за високата оценка на растителното разнообразие на резервата. Сред тях няма инвазивни представители, редки видове и представители с известна консервационна значимост според българското законодателство. Обсъдени са основните фактори с отрицателно действие върху лишейната флора. Те, техният обхват и мерките за преодоляване са представени в доклада в табличен вид. Поради липсата на детайлни данни за цялата територия на резервата се предлага планирането на сериозни теренни проучвания с картиране на тази група организми. Дадени са предложения за направления, подходящи за провеждане на научно-изследователски дейности и за направления, подходящи за провеждане на образователни програми. Предложен е да се направи проект за цялостно целенасочено изследване на лишейното биоразнообразие в резервата (продължителност – 1 година. Представен е литературен списък с 9 заглавия.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.14.1. Лихенизирани гъби.

Макромицети

Поддържан резерват „Богдан“ е абсолютно непроучен по отношение на макромицетите. В научната литература няма публикуван нито един вид от тази територия.

В резултат на теренните изследвания по проекта през 2015г. в резервата са регистрирани и определени 37 вида: 11 вида от отдел Ascomycota (торбести гъби) и 26 вида от отдел Basidiomycota (базидиални гъби). Видовете се отнасят към 6 класа, 9 разреда, 16 семейства и 29 рода. По брой на видовете доминират семействата Polypogonaceae (10 вида) и Xylariaceae (6 вида).

По време на терените изследвания е регистриран 1 консервационно значим вид, който фигурира в Червения списък на гъбите в България, а именно *Hericium coralloides* (Scop.: Fr.) Pers. (Обикновен дървесен корал) - категория Почти Застрашен (NT).

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Всички установени при теренните изследвания по проекта видове макромицети са регистрирани в горските съобщества – букови гори на поддържан резерват „Богдан“. Буковите гори са стари и в тях присъства голямо количество мъртва дървесина. Това определя доминирането по брой на видове на дърворазрушаващите гъби в тази защитена територия. Големи площи от горските съобщества в близост до резервата са засегнати от ветроломи и снеголоми. Там се провеждат санитарни сечи и дървесината се изнася.

Като основни за опазване на гъбното разнообразие в поддържан резерват „Богдан“, могат да се посочат следните препоръки:

1. Да не се изнася падналата дървесина, защото тя определя видовото разнообразие на дърворазрушаващите гъби. Това касае и развитието на консервационно значимия вид *Hericium coralloides*. По всяка вероятност на гниещата дървесина се развиват и други видове с консервационно значение, характерни за старите букови гори.

2. Да се следи за противопожарната безопасност, защото в близост до резервата има селскостопански площи. По време на теренните изследвания е наблюдавано масово изгаряне на стърнищата преди разораване. Съществува реална опасност при сухо и ветровито време да се предизвика пожар на територията на поддържан резерват „Богдан“.

Висши растения

Мъхообразни на територията на поддържан резерват „Богдан“

На територията на поддържан резерват „Богдан“ са установени 32 вида мъхове, от които 7 вида са Чернодробни (Отдел *Marchantiophyta*) и 25 вида са Листнати (Отдел *Bryophyta*) мъхове. Те принадлежат към 21 семейства. На територията на резервата се среща 1 вид с консервационно значение, включен в Червения списък на мъховете в България с категорията Почти застрашен (NT). Местообитанията на мъховете в поддържан резерват „Богдан“ са относително еднообразни, което е отразено в малкият брой видове, но са в добро състояние. Реални заплахи от антропогенен произход не са наблюдавани. Основните отрицателно действащи фактори са от естествен характер, свързани с глобалното и локално засушаване, което води до намаляване на броя на видовете.

Приложение ПЗ, Тематични карти, Карта №9.

Висши растения (без мъхове)

При теренните проучвания са използвани трансектен и маршрутен методи. Трансектите са подбирани така, че да обхващат терени с различна надморска височина, изложение, наклон, хидрографски особености и доминираща растителност.

Общият брой на установените видове при теренните проучвания е 45, но по литературни данни броят на видовете достига 286.

На територията на поддържан резерват „Богдан“, по време на теренните изследвания и по литературни данни са установени 286 вида, 208 рода и 47 семейства висши растения. От видовете с консервационен статут според Червен списък на висшите растения в България тук се срещат 1 вид: категория „застрашен“ (EN) - *Galanthus elwesii* Hook.f. (Елвезиево кокиче). От

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Конвенцията за забрана на търговия с растителни и животински видове CITES са 7 вида: *Cephalanthera damodsonium* (Mill.) Druce (Бял главопрашник), *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch (Дълголистен главопрашник), *Dactylorhiza sambucina* (L.) Soo (Бъзов дланокоренник), *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br. (Дългорога гимнадения), *Neottia nidus-avis* (L.) Rich. (Гнездовка), *Orchis morio* L. (Обикновен салеп) и *Platanthera bifolia* (L.) Rich. (Двулистна кукувича опашка).

Балкански ендемити са два вида: *Pastinaca hirsuta* Pančić (Планински пащърнак) и *Campanula sparsa* Friv. (Разперена камбанка).

Установената популация на *Galanthus elwesii* Hook. f. (Елвезиево кокиче) на територията на поддържан резерват „Богдан“ се характеризира с добри популационни показатели: висока жизненост, стабилна численост и добра плътност. Пространствената структура на популацията отразява груповото разпределение на индивидите на местата около разтопените преспи сняг. Всички индивиди са генеративни и са установени във фаза на бутонизация или цъфтеж. Площта на популацията е около 2 хектара, а числеността достига 200 индивида на хектар (около 400 индивида в цялата популация).

Представена е по-подробна характеристика на три вида - *Geum rhodopeum* Stoj. et Stef. (Родопско омайниче), *Drosera rotundifolia* L. (Кръглолистна росянка) и *Hesperis sylvestris* Crantz (Горски вечерник).

Определено е природозащитното състояние на *Geum rhodopeum* на базата на методика включена в „Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България“

На базата на анализа може да се даде оценка благоприятно природозащитно състояние за *Geum rhodopaeum* (Родопски омайник). По отношение на *Drosera rotundifolia* (кръглолистна росянка), прогнозата за неговото природозащитно състояние е неблагоприятна, тъй като в поддържан резерват „Богдан“ практически липсват типичните за вида местообитания и присъствието му е повече или по-малко случайно. Горският вечерник има благоприятно природозащитно му състояние в ПР „Богдан“, въпреки, че тук е горната граница на разпространението му в надморска височина.

Приложение ПЗ, Тематични карти, Карта №13.

Лечебни растения

Установените лечебни растения на територията на поддържан резерват „Богдан“ са 110 вида, които принадлежат към 104 рода и 48 семейства. С единични индивиди са представени 18 вида, с група от индивиди – 55 вида и с множество индивиди – 37 вида.

Приложение ПЗ, Тематични карти, Карта №14.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.15. ФАУНА

1.15.1. Безгръбначни животни

Конкретни данни за проучвания на тази част от фауната на територията на резервата липсват. Информацията за безгръбначната фауна не само за територията на резервата, но и за Същинска Средна гора като цяло е много оскъдна и се базира на инцидентни посещения. Изключение, по отношение на проучванията, са единствено 12 вида защитени насекоми, които са били обект на картиране в ЗЗ „Средна гора“ с код BG0001389, обявена по Директивата за Местообитанията. Тази зона припокрива територията на резервата и една от станциите за изследване попада в него, а други две близо до границите му. По данни от литературни източници, обобщени и анализирани в том 1 –ви на Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие, района се характеризира с богата и разнообразна безгръбначна фауна, но много сходна по състав с другите наши планини на тези надморски височини. Установените редки ендемични и защитени видове безгръбначни са относително малко, предвид много ниската степен на проученост на групата за цяла Средна гора. Най – коректни екстраполации за отделните групи безгръбначни, могат да се правят чрез транслиране на данни от съседните или подобни дялове на средна Стара планина със сходни климатични, едафични и едификаторни условия. Буковите гори на територията на резервата се отнасят основно към местообитания с код 9130 от Натура 2000 и по принцип се характеризират с добра самоподдържаща способност. За този тип горски местообитания е характерен съответен набор от съпътстващи животински видове.

Общия брой видове, за които резерват „Богдан“ е потенциално местообитание е около 100 вида сухоземни безгръбначни.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.15.1. Безгръбначни.

1.15.2. Ихтиофауна

В територията на поддържащия резерват и защитената местност не са провеждани минали проучвания и напълно отсъстват литературни данни за съществуването на ихтиофауна в тези територии.

В двете водни тела на територията на резервата няма подходящи условия за съществуване на ихтиофауна, поради големият наклон и твърде малкия и непостоянен отток. Фактически, в поддържащ резерват „Богдан“ няма рибна фауна.

Най-близките водни обекти **извън границите на поддържащия резерват**, в които има риби, са по-долните течения на същите две реки, които обаче са отдалечени на значително разстояние от границите на поддържащия резерват „Богдан“. Според наличните данни, в тези речни участъци се срещат три вида риби, отнасящи се към 2 семейства. Два от тях имат консервационно значение съгласно национални и международни документи.

На територията на поддържащия резерват няма източници на пряка заплаха за популациите на видовете риби в реките Тополница и Стрелчанска Луда Яна извън неговите граници.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Косвена заплаха би могло да бъде евентуално унищожаване на горите във водосборите, което би довело до влошаване на хидрологичния режим и увреждане на местообитанията на рибите при възникване на поройни явления.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.15.2. Ихтиофауна.

1.15.3. Земноводни и влечуги

За територията на резервата са съобщени 4 вида: Дъждовник (*Salamandra salamandra*) (Буреш и Цонков, 1941), Алпийски тритон (*Ichthyosaura alpestris*) (Веселинов, 1993), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*) (Веселинов, 1993) и Планинска жаба (*Rana temporaria*) (Бешков и др., 1967; Веселинов, 1993). Целенасочени изследвания върху херпетофауната на поддържаания резерват не са провеждани.

Видовият състав на херпетофауната е изведен след провеждане на теренни проучвания през 2015 г. и чрез съпоставка на екологичните условия в територията на резервата (географско положение, надморска височина, земно покритие и др.) с достъпната научна информация за разпространението и биологията на земноводните и влечугите в България (литературни данни, модели, карти, данни от полеви изследвания, и др.).

В резултат на анализа на наличната информация, може да се твърди, че на територията на резервата се срещат общо 16 вида земноводни и влечуги. Земноводните са представени с 10 вида, от които 4 вида от разред Опашати земноводни (Caudata) и 6 вида от разред Безопашати земноводни (Anura). Влечугите са представени с 6 вида (всички от разред Люспести (Squamata)), от които 3 вида от подразред Гущери (Sauria) и 3 вида от подразред Змии (Serpentes). Отнесено към видовия състав на херпетофауната на национално ниво, това означава, че в резервата се срещат съответно 43% и 16% от известните видове земноводни и влечуги в България. Като приоритетни видове могат да се определят тези от Прил. II на ЗБР и от Червената книга на България. В природен резерват са установени 2 вида от Прил. II на ЗБР (от общо 13 такива за територията на страната) и 1 вид от Червената книга (от общо 16 такива).

Не са установени конкретни антропогенни фактори, които действат отрицателно върху херпетофауната.

Отсъстват каквито и да било сведения относно тенденциите в числеността на видовете. Няма достатъчно данни за коректна оценка на стабилността и устойчивостта на популациите.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.15.3. Земноводни и влечуги.

1.15.4. Птици

Птиците в района на поддържан резерват „Богдан“ и защитена местност „Невида“ са проучени и в орнитоценологично отношение от Симеонов, Петров (1978), които представят резултатите от орнитологични анализи на гнездовата орнитофауна в някои широколистни гори на България. Петров (1982) проучва орнитофауната в няколко растителни формации между които *Nardeta stricta*, която заема билните части на планината. Данните от горните орнитологичните проучвания са обобщени в дисертационен труд за птиците на Средна гора (Петров, 1983).

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Симеонов, Петров (1980) посочват някои допълнителни данни за орнитофауната в района на вр. Богдан при изследване на хранителния спектър на царския орел.

Информация за гнездящите видове в УТМ квадрат КН92 с площ 100 km² (в който попадат резерват „Богдан“ и защитена местност „Невида“) се съдържа и в Атласа на гнездящите птици (Янков отг. ред., 2007). За този квадрат е представена информация общо за 78 вида гнездящи птици (55 вида от разред Passeriformes – пойни и 23 вида от останалите разреди).

През последните години данни за птиците в района на Средна гора са събрани във връзка с обявяването на Орнитологично важно място и Натура 2000 зона „Средна гора“ с код **BG0002054** Петров, Янков (2007). Инвентаризацията на орнитофауната в резерват „Богдан“ е извършена най-вече въз основа на научни публикации. Използвани са и резултатите от теренния оглед през април 2015 г., както и наши непубликувани наблюдения от май 2011 г. и юни 2013 г.

При наличните теренни проучвания само от размножителния период може да се приеме, че орнитофауната на резерват „Богдан“ е съставена от 88 гнездещи вида (данните от теренните проучвания и от УТМ квадрат КН92) и от други преминаващи, зимуващи и случайни вида (данни от СФ за защитената зона „Средна гора“), или общо 91 вида птици от 11 разряда. За изчезнали от ПР „Богдан“ и защитена местност „Невида“ може да се смятат глухарят (*Tetrao urogallus*), лещарката (*Bonasa bonasia*), белоглавият лешояд (*Gyps fulvus*), черният лешояд (*Aegypius monachus*), ловният сокол (*Falco cherrug*), късопръстият ястреб (*Accipiter brevipes*), а като нови гнездещи видове – белоопашия мишелов (*Buteo rufinus*) и бледия бързолет (*Apus pallidus*) за района на Копривщица. По данни на Демерджиев, Петров последното наблюдение на царския орел в района е през 2006 - 2007 с (птици с гнездови материал и опити за установяване на ново гнездо).

Не са установени отрицателно действащи фактори с естествен произход на територията на поддържан резерват и защитена местност.

В РИОСВ-София няма съставени актове за нарушения в поддържан резерват „Богдан“ във връзка с птиците. В миналото е регистриран случай на застрелян царски орел в околностите на резерват „Богдан“ като виновното лице е наказано. Големи части от горски масиви в съседни територии на резервата са повалени от снеголома в края на 2014 г. и за извличане на дървесната маса сега се провеждат мащабни дейности, които може да причинят безпокойство на гнездещите видове птици.

За шест вида птици, включени в Червената книга на България (2011): Лещарка (*Bonasa bonasia*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*) и Алпийска чучулига (*Eremophila alpestris*) и **определени като обект на специални мерки** е необходимо ежегодно отчитане на тяхното присъствие в резервата и съседните територии, както и завишен контрол на различните по характер посещения.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.15.4. Птици.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.15.5. Бозайници (без прилепи)

Досега в поддържания резерват „Богдан“ не са провеждани специални изследвания върху видовия състав и екологията на бозайниците. В литературата се откриват сведения за разпространените в района видове бозайници без те да са обвързани с конкретни находища на територията на резервата.

В резултат на проведеното полево проучване през месец април 2015 г. по трансектния метод бяха направени преки наблюдения върху присъствието на сърни, а в резултат на прилагане на косвени методи (регистрация на следи) беше потвърдено присъствието на дива свиня и белка. От проведени анкети може да се каже, че на територията на резервата временно пребивават вълк, лисица, дива котка, благороден елен и мечка. Въз основа на анализи на закономерностите на разпространението на бозайниците у нас (Пешев и др. 2004, Попов и др. 2007) може да се допусне, че тук се среща и златка (*Martes martes*).

Територията на поддържан резерват „Богдан“ и защитена местност „Невида“ предоставя убежища на 10 вида едри бозайници от 2 разреда, 6 семейства и 9 рода както и на 12 вида дребни бозайници от 3 разреда, 8 семейства и 11 рода.

Осем вида едри бозайници имат природозащитен статус съгласно българското и международно законодателство и природозащитни междуправителствени споразумения.

Не са установени такива фактори с отрицателно въздействие върху бозайниците с естествен произход на територията на поддържан резерват и защитена местност.

Имайки предвид, че територията на резервата е много малка и не предлага условия за поддържане на самостоятелни популации на видовете едри бозайници, то отрицателно действащите фактори би трябвало да се разглеждат в по-широк мащаб, поне в рамките на Натура 2000 зоната.

Поради отсъствието на предходни данни не могат да се оценят тенденциите в числеността на видовете едри и дребни бозайници.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.15.5. Бозайници.

1.15.6. Прилепи

Досега в поддържан резерват „Богдан“ не са провеждани специални изследвания върху видовия състав на прилепите, тяхното териториално разпределение и активност. **Липсват и каквито и да било литературни източници.**

В резултат на наличната информация за потенциалните и ловни местообитания на видове прилепи, получена в рамките на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, както и след проведени теренни проучвания през 2015 г., можем да твърдим, че поддържания резерват и защитената местност предоставят убежища и/или представлява потенциално и ловно местообитание на девет вида прилепи от две семейства и седем рода. Всичките девет вида прилепи, срещащи се на територията на ПР, имат природозащитен статус съгласно българското и международно законодателство и природозащитни междуправителствени споразумения. Като потенциални местообитания на някои от видовете прилепи могат да бъдат определени и останките от полуразрушена сграда и бунгала до нея (старата хижа Богдан), намиращи се в границите на резервата.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Като фактор със случайно действие от естествен характер може да бъде определен снеголомът през зимния период на 2015 години, в резултат на който са пречупени или изкоренени стари букови дървета, потенциални убежища на горските видове прилепи.

На територията на поддържан резерват и защитена местност не са констатирани отрицателно действащи фактори с антропогенен характер. Не се налагат специални мерки за отделни видове.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.15.6. Прилепи.

Приложение П3, Тематични карти, Карта №15.

1.16. СКАЛНИ ОБРАЗОВАНИЯ

Територията на поддържан резерват „Богдан“ се характеризира със заоблени билни части, в чиято основа лежат магматизирани гнайси (90% от състава). В повечето случаи тези комплекси са с плоскостни структури или безструктурни.

Скални образувания със специфичен изглед, монументалност, художествена стойност не са установени.

Скалната група във върховата част, която носи името „Детелинова грамада“ няма характерен облик, (но е обявена за историческа забележителност) условно може да бъде отнесена към категорията „скални образувания“.

Приложение П3, Тематични карти, Карта №15.

КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.17. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ И ВЛИЯНИЕТО ВЪРХУ ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „БОГДАН“

Ползване на поддържан резерват „Богдан“ и социално-икономически аспекти.

В близост до поддържан резерват „Богдан“ е разположен град Копривщица, който е единственото населено място в едноименната община. Демографското развитие на общината е относително стабилно и се характеризира с незначително намаляване. Населението ѝ е около 2 300 жители, а гъстотата – около 18 човека/km². Общината е с леко неблагоприятна възрастова структура (48% коефициент на възрастова зависимост), което е следствие от от стесненото възпроизводство и нарасналата продължителност на живота. Възрастовата структура е близка до средната за страната.

На територията на общината функционира едно средно училище – СОУ „Любен Каравелов“ и една целодневна детска градина – „Евлампия Веколова“. Почти половината от населението в общината е със средно образование, а висшистите са 11,6%.

Почти половината от заетите в община Копривщица осъществяват дейност в преработваща промишленост, търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети, транспорт и хотелиерство и ресторантьорство. Културно-историческото и архитектурното наследство на Копривщица е сериозна предпоставка за развитие на туризъм.

Връзката на община Копривщица със столицата и двете части на страната (Северна и Южна България) е добра. През общината (на 10 km от града) минава железопътната линия София-Карлово-Бургас. Подстъпите от населените места към поддържан резерват „Богдан“ се

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

осъществяват по пътища и туристически пътеки. Пътят от Копривщица е асфалтов до половината от разстоянието, а след това е трудно проходим черен път.

Използваемата земеделска площ в общината е 40,7% от земеделската земя на територията на общината, като най-голям дял от нея 78,4% е постоянно затревени площи. Основният дял земеделски стопанства в общината обработват под 10 дека земя. Почти 90% от земеделската площ е заета от ягоди, пресни зеленчуци и цветя, като липсват зърнени и технически култури. Характерът на използване на земеделската земя показва наличието на потенциал за развитие на животновъдство. Отглеждането на овце и говеда е преобладаващо като характер на животновъдството в общината.

Поради характера на защитената територия ПР „Богдан“, горскостопанска дейност не се извършва. Последната инвентаризация на поддържания резерват „Богдан“ е от 1993/1994 г. Не е установено неправилно прилагане на лесоустройствени проекти и браконьерство в съседство с резервата, както и нарушения при събирането на природни продукти. Посещението на туристи в резервата е изключение.

В община Копривщица са разработени редица проекти по Оперативните програми на ЕС за подобряване на административния капацитет на общината.

Сътрудничеството между държавните и общински структури на управление на територията е добро, като може да се препоръча сътрудничество с неправителствения сектор. Информационната дейност се нуждае от подобряване и усъвършенстване.

Стопанисването и туристическите дейности в прилежащите територии и защитената местност са съвместими с предназначението, целите и режимите на Резервата.

Социално икономически профил на общ. Копривщица, Агенция „Стратегма“, 2014.

Приложение ПЗ, Тематични карти, Карта №16.

1.18. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

На територията на резерват „Богдан“ няма регистрирани или деклариращи паметници на културата и (или) културно-исторически ценности.

Законът за културно-историческото наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство, като съвкупност от културни ценности, които са носителите на историческата памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност. Това наследство е формулирано като 18 типа ценности (вж. текста на доклада), където са отбелязани от наземни, подземни и подводни археологически обекти, образци на ландшафтната архитектура, народна медицина до народни игри и спортове.

Съгласно ДВ бр. 54 от 2011 г. за природни ценности и образци открити при теренни проучвания се приемат за културно-историческа ценност

В съвременната интерпретация на понятието „Културно-историческо наследство“ поддържан резерват „Богдан“ представлява не само природно, но и културно-историческо наследство. Счита се, че на този етап няма реална интеграция между тях, въпреки обединяващия ги фактор – планината Средна гора.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Територията около поддържан резерват „Богдан“ изобилства от елементи на културно-историческото наследство, както следва:

- Исторически местности – 7 – свързани с различни събития;
- Архитектурно наследство – 30 обекта – църкви, къщи, параклиси и др.;
- Нематериално наследство – легенди за 80 войводи, т.н. „Жив музей“;
- Археологическо наследство – 6 оброчни обекта, Археологически резерват „Смиловене“;
- Художествено наследство – 31 обекта (чешми, паметници, барелефи и др.
- Общият брой на обектите надминава цифрата 400.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.18. Културно-историческо наследство.

Приложение П3, Тематични карти, Карта №17.

1.19. ЛАНДШАФТ

1.19.1. Структура на ландшафта.

Територията на поддържания резерват „Богдан“ е част от **ландшафт горски**. Физиономичен компонент в този ландшафт е горско-дървесната растителност. Това са природно-териториални комплекси от горския фонд на община Копривщица. В структурата му участват дървесни видове, които оформят и визуалния облик на ландшафта, представени основно от бук. Горският ландшафт се характеризира с висока устойчивост поради наличието на възможности за саморегулиране и самовъзобновяване. Поддържаният резерват представлява уникален за Средна гора ландшафт, съчетаващ вековна букова гора и естествена природна красота.

Степента на уязвимост на естествените ландшафти в поддържания резерват се оценява като висока. Устойчивостта на тяхната структура се определя от процесите на самоорганизация на ландшафта.

Степента на повлияване на ландшафтите от територията на резерват от антропогенна дейност се оценява като ниска. Това е така, тъй като територията на резерват е по отдалечена от голямо населено място, както и в близост няма възможност за промишлено и друго замърсяване.

Цялата информация е представена в Приложение П1. Доклад 1.19. Ландшафт.

1.20. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Състоянието на компонентите на околната среда се определя, както от естествени фактори, така и от степента на антропогенната намеса и въздействие.

Не са известни отрицателни въздействия на природни фактори (например пожари, потоци, естествена радиация, вулканично изригване и пр.), които да влошат качествата на почвите, водите, въздуха в защитената територия. Поради много добро състояние на отделните компоненти резерватния комплекс се характеризира с много високата степен на естественост. Няма близко разположени преки източници за близък пренос на замърсители.

Няма преки или косвени данни за отрицателен ефект от далечен пренос на замърсители. Населените места в зоната не влияят отрицателно върху компонентите на околната среда.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Състоянието им може да бъде определено като добро, а зоната на поддържан резерват „Богдан“, като екологически чиста зона със запазени фрагменти от смесени широколистни гори (бук; 3 вида дъбове, габър) в много добро състояние.

Води – В резервата няма големи водоизточници, а само малки притоци на р. Стряма и др., които се вливат в р. Тополница и/или Стрелчанска Луда Яна. Водите са биологично и технически чисти.

Въздух – Резерватът се характеризира с чист планински въздух, типичен за широколистни (букови) гори.

Почви – Доминират кафявите, планинско- горски почви в съчетание с тъмноцветните планинско-горски, които са с малка дълбочина и не са замърсени.

Биоразнообразие. Биологичното разнообразие кореспондира с географското и регионално разположение на резервата, както следва:

Мъхообразни 25 вида; Лишеи 12 вида; Макромицети 37 вида; Висши растения (без мъхове) 286 вида; Лечебни растения 109 вида; Безгръбначни (сухоземни) около 100 вида; Риби - няма условия за развитие; Земноводни и влечуги 16 вида; Птици 88 вида; Бозайници (без прилепи) 22 вида; Прилепи 9 вида.

Резерватният комплекс се характеризира с висока степен на естественост. Не са установени далечни и близки преноси на замърсители. Зоната на поддържан резерват „Богдан“ е екологично чиста зона със запазени фрагменти от широколистни гори (бук, 3 вида дъбове, габър) в много добро състояние.

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.21. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

1.21.1 Уязвимост

Промяна на условията на местообитанията и предимно климатичните промени и някои антропогенни фактори могат да водят до намаляване или изчезване на видове и до промяна в естествените сукцесионни процеси.

Най-уязвими за поддържан резерват „Богдан“ и защитена местност „Невида“ са местата с човешко присъствие - това е регламентираната пътека за достъп и други немаркирани пътеки, където прякото човешко присъствие може да предизвика безпокойство, особено през размножителния период. Уязвимо е и откритото местообитание, където в резултат на ограниченото човешко присъствие и липса на паша, се проявяват сукцесионните процеси и започва обрастване с храсти.

Уязвимостта на природния комплекс по отношение на природни и антропогенни процеси е минимална и не налага мерки за премахване на фактори или намаляване на тяхното въздействие.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

Група	Степен	Причини/основание
Лихенизирани гъби	Ниска Национално	-Няма видове с консервационна значимост -Промяна в чистотата на въздуха, изнасянето на падналата дървесина, изключително бавно растящи и трудно възстановяващи се групи.
Макромицети	Средна Национално	1 вид почти застрашен - <i>Lenzites varnieri</i> 1 вид уязвим - <i>Hericium cirrhatum</i> -Общото и локално засушаване -Нерегламентираното (забранено) събиране
Мъхообразни	Средна Национално	2 застрашени вида - <i>Ditrichum pallidum</i> ; <i>Sintrichia papilosa</i> 1 почти застрашен вид - <i>Ornithotrilum patens</i> 2 вида с недостатъчно данни- <i>Atrichium angustatum</i> <i>Fissidens exilis</i> - Продължителното засушаване - Пресъхване на реки и потоци - Евентуални съществени промени в почвената покривка
Висши растения	Средна Национално	1 вид застрашен - <i>Galanthus elwesii</i> 2 вида уязвими – <i>Hypericum boissieri</i> , <i>Drosera rotundifolia</i>
Лечебни растения	Ниска Национално	Застрашени или други категории – няма Заплаха от естествен характер: - промяна в климата - засушаване, сукцесионни процеси и обрастване на откритите пространства Спазване на режима на зоната. Няма пространства с висока концентрация на лечебни растения.

Група	Степен	Причини/основание
Безгръбначни животни	Ниска Национално	По IUCN - 5 вида са в категория слабо уязвими (LR); 3 вида уязвими (VU); 3 вида почти застрашени (NT) и 9 вида без оценка (NE). Освен тях в резервата се срещат 2 редки вида, 1 български ендемит, 2 балкански ендемита, 4 вида са включени в ЗБ. На територията на резервата не са установени конкретни фактори, застрашаващи безгръбначната фауна. Като цяло уязвимостта на резервата по отношение на безгръбначните е слаба поради естествения му характер.
Земноводни и влечуги	Средна Национално	Липса на малки и средни водоеми, пресъхване. На територията на резервата не са установени конкретни фактори, застрашаващи херпетофауната. 13 вида са в категория слабо засегнати (LR); 3 вида са почти застрашени (NT); 2 вида са без оценка (NE); 17 вида са включени в ЗБР Всички установени видове са включени в Бернската конвенция.
Ихтиофауна	-	Няма условия за развитие на ихтиофауна.
Птици	Ниска	Уязвимостта на птиците е ниска. 2 вида – застрашени (EN); 5 вида – уязвими (VU); 1 вид- почти застрашен (NT); 54 вида включени в ЗБР общо 62 вида
Бозайници (без прилепи)	Ниска	По IUCN - 14 вида слабо засегнати (LR); 1 почти застрашен (NT); 1 вид без оценка (NE).

Група	Степен	Причини/основание
Прилепи	Средна	<p>По IUCN-14 вида са слабо засегнати (LR); 4 вида са почти застрашени (NT); 1 вид е уязвим (VU); 18 вида са включени в ЗБР.</p> <p>Провеждащите се в непосредствена близост горскостопански мероприятия, определят средна степен на уязвимост на техните популации поради наличието на следните заплахи: безпокойство, промяна на естествените характеристики в индивидуалните ловни територии на видовете и загуба на убежища.</p>
Местообитания	Висока Национално	<p>9150 – Термофилни букови гори 91M0 – Буково – понтийски церово горунови гори 91W0 – Мизийски букови гори 91G0 – Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i> или по EUNIS: G₁6 – букови гори; G₁69 – Термофилни листопадни гори; G₁6934 – Термофилни букови гори от Балканския полуостров.</p>

Легенда

Степени на отрицателното въздействие:

- Ниска
- Средна
- Висока

Значение на ефекта

- Национално
- Европейско
- Световно

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

1.21.2. Рядкост

Съгласно международните документи, рядкостта на застрашените растения, животни и типовете природни местообитания се смята като елемент на заплахата. Повечето от групите на флората са с ниска степен на рядкост.

Група	Степен	Причини/основание
Лихенизирани гъби	Ниска Национално	Широко разпространени видове в този тип гори
Макромицети	Ниска Национално	Широко разпространени видове сравнително еднотипен субстрат
Мъхообразни	Средна Национално	Наличие на 2 застрашени и 1 почти застрашен вид Наличие на широко разпространени видове.
Висши растения	Ниска Национално	И трите консервационни вида имат по-широко разпространение. Флората е изградена от широко разпространени видове.
Лечебни растения	Ниска Национално	Всички видове са широко разпространени в страната.
Риби	–	Няма условия за развитие в резервата.
Безгръбначни	Средна Национална	11 вида консервационно значими, установени около 100 вида.
Земноводни и влечуги	Ниска Национално	Няма редки, реликтни видове. Широко разпространени видове.
Птици	Ниска Национално	Няма ендемични видове, няма световно застрашени видове. Широко разпространени видове.
Бозайници (без прилепи)	Ниска Национално	Няма редки видове, няма ендемични и реликтни видове. Широко разпространени видове.
Прилепи	Ниска Национално	Няма редки видове, няма ендемични и реликтни видове.
Местообитания	Средна Национално	Единствената запазена букова гора в тази част на планината.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

1.21.3. Естественост

Преобладават екосистеми с коренни букови и смесени широколистни съобщества с висока степен на естественост. Ландшафтите са с висока степен на естественост и не са повлияни от антропогенни фактори. Установените видове Лихенизирани гъби (Лишеи), Макромицети, Мъхообразни, Висши растения, Лечебни растения имат естествен произход. **Няма разселване на инвазивни видове.** Коренната растителност доминира на територията на резервата. Общата оценка: Висока степен на естественост.

По отношение на фауната степента на естественост е максимална. Не са установени чужди/инвазивни видове земноводни и влечуги. Видовия състав на всички фаунистични групи е характерен за този тип гори, при тази географска ширина.

Група	Степен	Причини/Основания
Флора и растителност, вкл. Лихенизирани гъби, Макромицети, Мъхообразни, Висши растения, Лечебни растения	Висока Национално	Напълно естествена. Не са установени прониквания на инвазивни видове. Малки по площ култури (иглолистни) в периферията не променят характера.
Безгръбначни животни	Висока Национално	Степента на естественост съвпада с тази на растителния комплекс.
Риби	–	Отсъстват от територията на резервата и ЗМ местност.
Земноводни и влечуги	Висока Национално	Степента на естественост се определя от естествената среда.
Птици	Висока Национално	Степента на естественост се определя от характера на местообитанията. Няма инвазивни видове.
Бозайници (без прилепи)	Висока Национално	Степента на естественост се определя от характера на местообитанията. Няма инвазивни видове.
Прилепи	Висока Национално	Не обитават тази зона. Само ловуват в нея.
Местообитания	Висока Национално	Доминират фрагменти първични екосистеми с коренни букови и дъбови гори с висока степен на естественост.

1.21.4. Типичност

Отсъствието на значими антропогенни въздействия от обявяването на Резервата е причина да съществуват типични местообитания, свързани с буковите и смесени широколистни съобщества. Видовият състав от флората и фауната е типичен за съществуващите горски и ниско-планинска екосистеми и не са повлияни от антропогенна дейност. По отношение на фауната, всички групи - Безгръбначни животни, Земноводни и влечуги, Птици и Бозайници, се характеризират с видове типични обитатели за местообитанията в резервата.

Група	Степен	Причини/ Основания
Флора и растителност	Висока Национално.	Определя се от тази фитогеографска среда.
Безгръбначни животни	Висока Национално	Определя се от характера на местообитанията.
Риби	–	Отсъстват от територията на резервата и ЗМ местност.
Земноводни и влечуги	Висока Национално	Определя се от ценотичната среда, надморската височина и характера на местообитанията.
Птици	Висока Национално	Типични за ценотичната среда и надморската височина.
Бозайници (без прилепи)	Висока Национално	Типични за ценотичната среда и надморската височина.
Прилепи	Висока Национално	Доминират горските видове прилепи, които характеризират среднопланинския височинен пояс в умерената климатична зона на Европа.
Местообитания	Висока Национално	Кореспондират на флорогеографския район и естествения характер на екосистемите.

Резерватът има висока, комплексна конзервационна значимост за флората поради опазването на стари гори от балкански тип, флора с доминиране на европейски видове .

По отношение на херпетофауната, значението на резервата не е голямо, тъй като основната част от територията му е заета от гори, които от своя страна не са сред местообитанията с най-високо видово разнообразие на земноводни и влечуги. Липсват пространни открити терени и значими водни площи, подходящи развитието на тази група.

1.21.5. Размери

Поддържан резерват „Богдан“ и защитена местност „Невида“ осигуряват опазването на местообитанията, растителните съобщества и видовото разнообразие, което се съдържа в тях. Установените 4 типа природни местообитания показват относителна достатъчност на размерите на двете територии за запазване на биологичното разнообразие и за постигане на устойчиво управление на териториите. По отношение на фаунистичния комплекс се установява известна недостатъчност на територията за птиците, бозайниците и прилепите. В тази връзка ПР „Богдан“ следва да се разглежда като част от цялостната биота на района на Средна гора, при което това ограничение няма съществена роля.

Във връзка със запазване на естествения характер на защитената територия е възможно след провеждане на изследвания, при доказана необходимост, за в бъдеще, да се наложи увеличаване на територията на ПР „Богдан“.

Група	Степен	Причини/ Основания
Флора	Средна Национална	Недостатъчен размер. Точкови и „островни“ популации, които могат да изпаднат в състояние на изолация от общия генен дрейф.
Растителност	Средна Национална	Недостатъчен размер за оптимално поддържане структурата и функциите на горския комплекс.
Безгръбначни животни	Средна Национална	Няма данни за отрицателно влияние и размера.
Ихтиофауна	–	Няма условия за развитие.
Земноводни и влечуги	Средна Национална	Площта е достатъчна за локалните популации.
Бозайници (без прилепи)	Ниска Национална	Дългосрочно съществуване на жизнени популации на установените и потенциалните Площта на резервата обхваща типичните местообитания за средните и едрите бозайници и осигурява необходимите предпоставки за изпълнение на консервационното му предназначение, дори при видове с територия на обитание по-голяма от размерите на резерват и защитена местност, като опазва ключови местообитания. Тази площ може да се приеме за достатъчна за видове дребни бозайници.

Група	Степен	Причини/ Основания
Прилепи	Средна Национална	Тази площ на резервата и защитена местност са само част от индивидуалните територии на видовете прилепи. По отношение на налични убежища (стари дървета с хралупи и хлабави кори) те предоставят особено благоприятни условия за съществуването на седем горски вида.
Местообитания	Висока Национално	На територията са представени 4 добре развити в добро състояние местообитания.

1.21.6. Биологично разнообразие

Биотичният комплекс кореспондира с такива от умерения пояс на Северното полукълбо. Установени са 4-типа местообитания, доминирани от букови и смесени гори. При формирането на растителността се смесва Централно - Европейското и Балканското влияние. Растителното разнообразие е сравнително ограничено поради размера сравнително еднородна фитоценотична среда. По принцип фаунистичното разнообразие се определя от характера на доминиращите горски местообитания. Около 200 вида Висши растения, 38 вида Мъхообразни, 20 вида Лихенизирани гъби, 42 вида Макромицети, 94 вида Лечебни растения.

Флорният елемент има смесен характер – доминират Европейските, Евроазиатските, Евросибирските елементи, които подчертават Европейският характер на флората. Бореалните елементи показват слабо изразен планински характер, както и слабо проникване на средиземноморски и преходносредиземноморски елементи.

Броят на космополитни видове е нисък (само 4 вида) и не формират пространни популации.

До сега не е установен ендемичен елемент.

Фауната се състои от около 100 вида безгръбначни; 21 вида земноводни и влечуги; 62 вида птици; 36 вида бозайници и 7 вида прилепи (ловна територия), което определя не голямо, но значително разнообразие на видове с национално значение.

1.21.7. Стабилност/Нестабилност

Групи	Оценка	Причини/Основание
Лихенизирани гъби	Висока Национално	Стабилно състояние на гората.
Макромицети	Висока Национално	Стабилно състояние на гората, подходящи климатични условия.
Мъхообразни	Висока Национално	Стабилно състояние на гората.

Висши растения (без мъхове)	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Лечебни растения	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Безгръбначни	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Ихтиофауна	–	Няма условия за развитие.
Земноводни и влечуги	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Птици	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Бозайници (без прилепи)	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Прилепи	Висока Национално	Стабилно състояние на гората и откритите площи.
Местообитания	Висока Национално	Поради климатския характер на горския комплекс.

Единственият установен фактор с отрицателно въздействие върху стабилността на биотата е пътеката за х. „Богдан“. Тя не се поддържа, поради което нейното отрицателно въздействие е минимално – само през лятото, при преминаване на евентуални посетители.

1.22. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

Информираността на населението относно мястото на поддържан резерват „Богдан“ в опазване на биоразнообразието на национално ниво е сравнително добра. В Копривщица е създаден туристически информационен център „Богдан“. Участието на местните органи и обществеността при обсъждането на решения, свързани с управлението на ПР „Богдан“ е важна част от природосъобразното управление на територията. Община Копривщица е една от 27-те общини, които в края на 2004 г. са спечелили проект за развитие на екологичен туризъм. Това от една страна е свързано с уникалните природни, културно-исторически забележителности и дадености на Копривщица, а от друга е резултат от инициативата на общинското ръководство и местните граждански организации. Привлечените средства са инвестирани за развитието на модерна екотуристическа инфраструктура, подобряване на условията за обслужване на туристи, създаване на нови туристически продукти, атракции и реклама. Стопанисването и туристическите дейности в прилежащите територии и защитената местност са съвместими с предназначението, целите и режимите на ПР. Не са установени антропогенни нарушения в защитената територия.

Поддържан резерват „Богдан“ предлага възможности за осъществяване на разнообразни природозащитни, образователни инициативи, тъй като на територията му са съхранени вековни букови гори и свързаното с тях биологично разнообразие. Природозащитните проекти, които се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

осъществяват с учебните заведения и преподавателите, са едно от най-перспективните средства за възприемането и постигането на целите за опазването на резервата.

В близост до резервата е създадена мрежа от добре поддържани инфраструктурни обекти на туризма.

Културно-историческото наследство на поддържания резерват, защитената местност и околните територии е богато. На територията на резервата се намира историческата забележителност „Детелинова грамада“. Паметниците на културно-историческото наследство са съсредоточени в град Копривщица и района. По-голямата част от туристите са привлечени именно с цел посещение на къщите-музеи на Георги Бенковски, Димчо Дебелянов, Любен Каравелов, Тодор Каблешков. В град Копривщица се поддържа и т. нар. „Жив музей“, в който се организират местни културни мероприятия и образователни семинари, свързани с живота на хората в миналото, с основен фокус върху българското Възраждане.

Поддържан резерват „Богдан“ представлява ценен ресурс от гледна точка на съществуващото биологично и ландшафтно разнообразие и възможността за разширяване екологичната култура на посетителите. Обявяването му като защитена територия има голямо значение за опазване на биологичното разнообразие на национално ниво. Поддържан резерват „Богдан“ е обявен с цел опазване на вековни букови гори. Лечебните растения съставляват голям процент, което е предпоставка за провеждането на образователни курсове, с цел запознаване със застрашените видове, с начините за тяхното опазване и устойчивото им използване. На територията на резервата е регистрирана популация на Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*). Видът е включен в Червена книга на България и е защитен съгласно Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие.

Липсва достатъчно обществена достъпна информация, свързана с голямата значимост на биоразнообразието в резервата. Възможно е да се организират образователни кампании в населените места близо до защитената територия (град Копривщица и околните села), целящи опазване на биологичното разнообразие.

1.23. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Биологично разнообразие

- По своето видово богатство, степен на естественост и стабилност стойността на защитената територия е висока в национален план.
- Поддържания резерват „Богдан“ със своите моделни, почти островни (поради изолация от другите букови гори в страната) букови гори попада и две зони по НАТУРА 2000, Защитена зона VG0001389 „Средна гора“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Защитена зона „Средна гора“ VG0002054 за опазване на дивите птиците.
 - Територията съхранява видове с национално значение
 - Резерватната територия не е била обект на образователна и научноизследователска дейност
 - Територията предлага добри възможности за посетителите – няма екстреман характер на ландшафта, малка височинна амплитуда, чиста, естествена среда.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Биологичното разнообразие е от национално значение и се характеризира със следното видово богатство: Мъхове – 25 вида; Лихенизирани гъби (лишеи) – 12 вида; Макромицети – 37 вида; висши растения – 286 вида; Лечебни растения – 110 вида; Безгръбначни –(сухоземни) – около 100 вида; Риби (няма условия); Земноводни – 16 вида; Птици – 88 вида; Бозайници – 22 вида; Прилепи – 9 вида.

Популациите на установените видове са в много добро състояние.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

2.1.1. Определяне на главните цели

Формулирането на главните цели е в пряка връзка с предназначението на защитената територия, а именно опазване на богатата реликтна растителност. Тези цели произтичат от ЗЗТ.

Чл. 16.

(2) Резерватите и поддържаните резервати се управляват с цел:

1. Запазване на естествения им характер;
2. Научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг;
3. Опазване на генетичните ресурси;
4. Запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемични и реликтни видове;
5. Развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

Въз основа на констатациите и оценките в Част 1 на настоящия план за управление, са формулирани следните главни цели:

Главна цел 2.1.1.1. Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеността на екосистемите.

Главна цел 2.1.1.2. Насърчаване на научни изследвания с цел проучване и мониторинг на разпространението и състоянието на популациите на видовете, с акцент върху консервационно значимите, както и природните местообитания, включени в Директивата за местообитанията и ЗБР.

Главна цел 2.1.1.3. Разработване на образователни програми за широк кръг посетители и мероприятия за популяризиране на резервата.

2.1.2. Определяне на второстепенните цели

- Ненамеса в горските и тревни местообитания в резервата с оглед запазване естественото състояние и процеси **(в съответствие с гл. цел 1)**;
- Усъвършенстване на управлението и охраната на защитената територия и институционално укрепване **(в съответствие с гл. цел 1)**;
- Осъществяване на партньорство с научни звена, НПО и други заинтересовани страни **(в съответствие с гл. цел 2)**;
- Подобряване качеството на природозащитното образование и насърчаване на дейности, свързани с популяризиране на резервата като обект с изключително важно значение за опазване на биоразнообразието в България **(в съответствие с гл. цел 3)**;
- Изграждане на система за комплексен биомониторинг, структуриране на комплексна „База данни“ и системното им поддържане Усъвършенстване на управлението и охраната на защитената територия и институционално укрепване **(в съответствие с гл. цел 2 и гл. цел 3)**.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

2.2.1. Тенденции от естествен характер

Промени в климата

Глобалното затопляне, промяната в количеството на годишните валежи и промените в средните температури в тази част на страната, в сравнение с типичните за планинската част на умерената континентална зона, винаги влияят върху растителността, както на цели фитоекографски области, така и на дадени райони. В поддържаения резерват горската флора и растителност са представени главно от мезофилни типове. Промените в климата в посока повишаване на средногодишните температури в многогодишен план може да доведе до промени във видовия състав.

Значение на заплахата: потенциално, средно за видове и местообитания.

Сукцесии (смяна на растителността)

Естественото развитие на растителността се характеризира с промени в състава на видовете, произтичащо от дългогодишни взаимоотношения между популациите на видовете в съчетание с абиотичните фактори на средата. Горите в поддържаения резерват са в климаксно състояние и сукцесия не е установена.

Значение на заплахата: ниско, за растителността.

Ниска репродуктивност

Естествен процес при част от растителните видове и едрите бозайници. На територията на поддържаения резерват не е установена за растителните видове. За видовете от фауната няма изследване.

Значение на заплахата: ниско, за видовете.

Генетично замърсяване

Процес на хибридизация на местни видове с чуждестранни; въздействие на рудерални и чуждестранни инвазивни видове от прилежащите на резервата територии. На територията на поддържаения резерват не е установено. Поради наличието на сграден фонд непосредствено до границите на ПР „Богдан“ съществува известна потенциална опасност от развитие на рудерални видове растения.

Значение на заплахата: ниско, за растителни видове.

2.2.2. Тенденции от антропогенен характер

2.2.2.1. Конкретно установени в резервата заплахи или тенденции от антропогенен характер, възпиращи постигането на някои от главните или второстепенните цели

Пожари

Паленето на огън на нерегламентирани места от посетители застрашава резервата от пожар. На територията на поддържаения резерват няма регистрирани пожари.

Значение на заплахата: високо, за видове, местообитания и хора.

Отпадъци

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Присъствието на посетители в резервата и в близост до резервата, наличието на сграден фонд по границите му води до увеличаване на отпадъците – предимно битови.

Значение на заплахата: ниско, локално, за местообитания и видове.

Събиране на лечебни растения и такива за декоративни цели

Редица видове представляват декоративен интерес, други се използват като билки. В достъпните части на резервата този тип човешко влияние влияе негативно върху популациите на видовете. Типичен пример е намаляване на популацията елвезиевото кокиче (*Galanthus elwesii*) вследствие на изкореняване, въпреки наложените забрани.

Значение на заплахата: високо, локално, за растителните видове.

Браконьерство

Въпреки забраната за ловуване, в териториите в близост до границите му и в по-достъпните части има данни (неофициални) и следи от браконьерски лов на диви свине. В близост до западната граница на ПР „Богдан“ има изграден ловен заслон.

Значение на заплахата: високо, локално, за животинските видове.

2.2.2.2. Ограничения и тенденции извън резервата

Практики в селското, горското, ловното стопанство в съседни територии

Основният дял на земеделските стопанства са тези с площ между 10 и 20 декара; 27 стопанства обработват между 100 и 500 dka, а 6 стопанства - над 500 dka. Развити са предимно 5 сектора от икономически дейности: зеленчукопроизводство (предимно картофи на отделни малки площи); животновъдство; преработване на селскостопанска и животинска продукция; търговия и хотелиерство. ДГС „Копривщица“ е заличено, а територията е прехвърлена в ДГС „Пирдоп“. Горскостопанските практики са съобразени със статута на защитените територии.

Значение на заплахата: високо, локално за защитена местност, за лова – средно, локално, потенциално в случаи на нарушение на забраните за лов на територията на резервата.

Посетителски поток

Наличието на подходящи за посещения места в околностите на и в поддържаения резерват е причина за посетителска активност предимно през лятото. Очаква се нарастване на антропогенното натоварване в района след възстановяване на новата х. Богдан, изгоряла преди време.

Значение на заплахата: средно, локално, за местообитания и видове.

2.2.3. Други ограничения и тенденции

- Недостатъчни бюджетни финансови средства за охрана и персонал в държавния сектор.

Значение на заплахата: високо, повсеместно, за местообитания и видове.

- Недостатъчно финансови средства за финансиране на научни мониторингови програми и образователни програми, разкриващи значението на поддържаения резерват за опазване на биоразнообразието.

Значение на заплахата: високо, повсеместно, за местообитания и видове.

- Липса на интерес към природозащитни дейности.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Местното население не проявява особен интерес към поддържания резерват и не оценява неговата стойност и тази на потенциалната цена на „екологичните услуги“.

Значение на заплахата: високо, повсеместно, за местообитания и видове.

- Липса на административен и организационен капацитет

Недостиг на достатъчен персонал в държавния сектор.

Значение на заплахата: високо, повсеместно, за местообитания и видове.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. Ефект на ограниченията върху дългосрочните цели

Главни (дългосрочни) и второстепенни цели	Ограничения	Въздействие	Значимост на въздействието	Честота на въздействието	Обхват на въздействието	Мярка
1. Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на екосистемите	Климатични промени	Възможно засушаване или силни и продължителни дъждове	Средно	Постоянно	Повсеместно	Невъзможна
	Сукцесии	Смяна на растителността	Ниско	Постоянно	Повсеместно	Невъзможна
	Ниска продуктивност	Ограничено разпространение и намаляване броя на младите индивиди	Ниско	Постоянно	Локално (за определени видове)	Възможна рекултивация, интродукция.
	Генетично замърсяване и инвазивни видове	Генетически контакти с екзоти, чужди родствени и инвазивни видове	Ниско	Постоянно	Потенциално	Мониторинг на евентуални хибриди и навлизането на чужди инвазивни видове в територията на резервата;

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

						отстраняването им.
	Естествени пожари	Увреждане на местообитания и унищожаване на популации на животински и растителни и видове	Значително	Постоянно	Локално до повсеместно	Превантивни мерки и охрана, прилагане на противопожарни планове
	Шумово замърсяване	Безпокойство на животни	Средно	Постоянно	Локално	Контрол върху поведението на посетителите, информиране на посетителите за правилата в поддържания резерват
	Отпадъци	Влошаване качеството на средата в периферните зони и около пътеката за вр. „Богдан“	Ниско	Сезонно (летния сезон)	Локално (точково)	Недопускане изхвърляне на ТБО в резервата. Популяризиране на правилото „Отпадъците обратно в раницата“

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

	Събиране на растения и гъби	Намаляване числеността на популациите	Средно	Периодично	Локално	Охрана и мерки за информиране на посетителите за правилата на поведение в резервата
	Браконьерство	Унищожаване на видове	Значително	Периодично	Локално	Засилена охрана в резервата и контрол на достъпа до него
2. Насърчаване и организиране на научни изследвания на биоразнообразието и мониторинг на състоянието на популациите на видовете, с акцент върху консервационно значимите видове, както и приоритетни местообитания с национално значение	Недостатъчно финансови средства за научни проекти	Дефицит на познания за популациите на видовете и състоянието на местообитанията и невъзможност за вземане на адекватни решения за опазване и управление	Значително	Периодично	Повсеместно	Подготовка на проекти и кандидатстване за финансиране на научноизследователски дейности

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

<p>3. Разработване на образователни програми за широк кръг от посетители за популяризиране на поддържания резерват</p>	<p>Недостатъчно финансиране</p>	<p>Преодоляване на неразбирането на ролята на защитените територии, като природно богатство и възможностите за използването им от посетителите и екологични услуги</p>	<p>Значително</p>	<p>Периодично</p>	<p>Повсеместно</p>	<p>Осигуряване на финансови средства на проектен принцип. Разработване на обучителни програми и информационни материали</p>
<p>4. Усъвършенстване на управлението на охраната на защитената територия и институционално укрепване</p>	<p>Недостатъчно финансиране</p>	<p>Липса на кадри и техника</p>	<p>Значително</p>	<p>Периодично</p>	<p>Повсеместно</p>	<p>Подбор на кадри и усъвършенстване на инфраструктурата за достъп. Назначаване и обучение на паркова охрана и допълнителни експерти.</p>
<p>5. Изграждане на система за комплексен мониторинг, структуриране на „База данни“ и системното им поддържане</p>	<p>Липса на конкретен модел за „База данни“ обучени хора</p>	<p>Създаване на предпоставка за оптимално управление на поддържания резерват</p>	<p>Значително</p>	<p>Постоянно</p>	<p>Всички биологични групи и други необходими показатели</p>	<p>Обучителни програми, срещи с природолюбители, Обучение за поддържане и работа с база данни</p>

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

В поддържания резерват „Богдан“ предлага естествена среда за поддържане на популациите на растенията и животните в добро състояние. Резерватът се характеризира с комплекс от широколистни гори в съчетание със специфични природни дадености – (релеф, надморска височина, състав на основните скали, почвени и климатични условия). От тях се определя богатството на флората, микотата, фауната, местообитанията в редките и защитени, ендемични и реликтни видове. В резултат биоразнообразието на резервата е с природозащитно значение на национално ниво. Задълбоченото проучване на особеностите, популационните характеристики на конзервационно значимите видове, данните от мониторинга ще предоставят важна информация и която е база за аналитични и обобщаващи разработки с научен и природозащитен характер. Близостта на резервата до гр. Копривщица дава възможност за съчетание на природозащитни дейности с образователни програми. Популяризирането на защитената територия и организирането на посещения за широк кръг посетители с образователна цел ще утвърди мястото на резервата в общественото съзнание и ще подчертае неговата значимост.

ЧАСТ 3: РЕЖИМИ, НОРМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

3.1. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ

Досега за резерват „Богдан“ не е бил разработван План за управление, не е осъществявано и зонирание на територията му.

На базата на законовия статут и предназначение на защитената територията, на характеристика на абиотични и биотични фактори, социално-икономическа характеристика и екологичната оценка, се предлага в поддържан резерват „Богдан“ да се обособят две зони

Зона 1. Зона за опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им.

Обхват – Цялата територия на резервата.

Предназначение – Проучвания на видовия състав, условията в местообитанията, популациите на конзервационно значими видове и местообитанията от Директивата за местообитанията и ЗБР с цел актуализация на данните за разпространението на различните организмови групи и мониторинг на целеви и конзервационнозначими видове от флората и фауната.

Зона 2 - За регламентиран достъп по маркираната пътека.

Обхват – Пътека от старата х. „Богдан“ за вр. Богдан обособена със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

Предназначение – преминаване през територията на резервата, провеждане на обучения, опазване на видове и местообитания.

Приложение ПЗ, Тематични Карти, Карта №18.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

3.2. РЕЖИМИ И НОРМИ

3.2.1. Общовалидни режими и норми, произтичащи от ЗЗТ в зона „1“ и „2“

Чл. 27. (1) В поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. Тяхната охрана;
2. Посещения с научна цел;
3. Преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
4. Събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места;
5. провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки.

(2) Дейностите по ал. 1, т. 5 се определят в плана за управление на поддържаните резервати.

Чл. 28. За поддържаните резервати се прилагат разпоредбите на чл. 17, ал. 2 и 3.

ЗЗТ- ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ бр. 78/26.09.2000 г. , изм. ДВ. бр.23 от 1 Март 2002 г., изм. ДВ. бр.77 от 9 08. 2002 г., изм. ДВ. бр.91 от 25 .09. 2002г, бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 30 и 65 от 2006 г., бр. 24 и 62 от 2007 г., бр. 36 и 43 от 2008 г., бр. 19, 80 и 103 от 2009 г., бр. 19 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г. бр. 27 от 2013 г.

Режим на защитената територия, определен със Заповед № 775/ 29.03.1972 г. на Министъра на горите и опазване на природната среда преди прекатегоризирането на резервата в поддържан резерват.

В района на резервата се забранява:

- Да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват растенията или да се късат част от тях.
- Да се преследват дивите животни или да се смущават естествения им живот, да се хващат или убиват, както и да се събират или повреждат яйцата, гнездата или леговищата им.
- Пашата на всякакъв добитък и през всяко време на годината.
- Движението на посетителите и други, освен по определените и маркирани пътища.
- Да се внасят нови растения и животни.
- Да се пали огън, да се ловува и риболува, както и да се движат посетителите извън определените пътеки.
- Да се повреждат и изменя естествения образ на местността, включително и водните течения.

Режим на защитената територия, определен със Заповед за прекатегоризация на защитената територия № РД-390 от 15.10.1999 г. на Министъра на околната среда и водите.

До утвърждаване на план за управление на защитената територия се разрешават следните дейности, след съгласуване с МОСВ:

- Извеждане на санитарни сечи при съхнене на повече от 5% от дървостоя;
- Изваждане на падналата маса в резултат на природни бедствия;
- Използване на биологични средства за растителна защита.

Режими, валидни за всички зони, определена в т.3.1.

Предвид направените констатации и оценки към момента се налага провеждане на специални поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки за резерватната територия.

Запазва се режима на дейности, разрешени със заповедта за прекатегоризиране на защитената територия

Режими, валидни за Зона 1 за опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им

Посещенията на изследователските екипи да се предхождат от предоставена информация за конкретната цел на проучването, използвана методика, очаквани резултати. След приключване на проучването, да се предоставят доклади с основните резултати в МОСВ/РИОСВ - София.

Режими, валидни за Зона 2 - зона на пътеките с регламентиран достъп

При провеждане на обучения или групови посещения в резервата, групите да не надвишават 20 човека и да бъдат придружавани от лице, запознато с режима на защитената територия.

Допълването на информационната система за резервата, свързана с информационни табла, указателни табели и печатна информация се извършва съгласно утвърдени от РИОСВ – София проекти и съгласувани с учени-биолози.

3.2.2. Строителство и инфраструктура

Забраните за дейности са описани в чл. 27 от ЗЗТ. Поддържан резерват „Богдан” е с режим на защита, при който на неговата територия е забранена всякаква дейност като строителство и изграждане на инфраструктурни съоръжения.

3.2.3. Други режими и норми

Други режими и норми

- Забранява се преминаването през резервата с планински велосипеди, както и с мотори (кросови) с висока проходимост.

Приложение ПЗ, Тематични карти, Карта №19.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ

4.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ:

Приоритетните дейности в следващия 10 годишен период на действие на Плана за управление са определени предвид предназначението на поддържащия резерват и отразеното в Част 1 и 2. Такива са:

- Управление на ЗТ с цел опазване на естественото състояние на растителните и животинските видове и природните местообитания с акцент върху буковия комплекс;
- Подобряване условията за опознаване на резервата, чрез информационно обогатяване на регламентираната за преминаване пътека, чрез допълнително оборудване с информационни указателни табели;
- Укрепване на управлението и охраната на поддържащия резерват;
- Повишаване знанието на обществеността с акцент опазване на резерватната територия и екологическите услуги.

4.2. ПРОГРАМИ

4.2.1 Програма: „Опазване и поддържане на биоразнообразието – видове и местообитания“.

4.2.2. Програма: „Мониторинг на видове и местообитания“.

4.2.3. Програма: „Връзки с обществеността и образование“.

Подробно са разгледани в следващата точка.

4.3. ПРОЕКТИ

4.3.1 Програма: „Опазване и поддържане на биоразнообразието – видове и местообитания“

Проект: „Проучване на популациите на консервационно значими видове от флората, микотата и фауната – численост, плътност, възрастова структура и др. биологично важни параметри“

Цел: Събиране на актуални данни за състоянието на популациите на приоритетни за опазване видове от резервата, тяхната численост, точните местонахождения, заплахи, възпроизводство и състояния на убежищата им.

Обект на прилагане: Популации на консервационно значими и такива видове, (включени в Приложение 2 на Директивата за местообитанията и ЗБР.

Метод: Теренни проучвания едромасщабно картиране на разпространението и числеността на популациите на целевите видове, анализ на съществуващи данни (литературни, от научни колекции, резултати от сходни проекти и др.).

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Очакван резултат: Актуална информация за видовия състав и разпространението на видовете на територията, данни за основни популационни характеристики (специфични предвид конкретната организмова група), оценка на природозащитното състояние.

Срок: 2017-2019 г.

Проект: *Биоразнообразие на почвени и аерофилни водорасли в поддържан резерват „Богдан“.*

Цел: Проучване на двата типа водорасли – видов състав, взаимоотношения. Роля в процеса на почвообразуване.

Обект на прилагане: видовете водорасли от представителни проби от резервата.

Метод: Почвени проби по стандартна методика.

Очакван резултат: Обогаляване на научните познания за територията, откриване на богат видов състав и установяване на ролята им в почвообразователния процес.

Срок: 2017-2019 г.

Проект: *„Численост и динамика на приоритетни за опазване видове птици, характерни за буковия комплекс“.*

Цел: Потвърждаване наличието на видовете в резерватната територия, обогатяване на познанията за популациите на конкретните видове птици с цел опазването им (численост на гнездящите двойки, точни местонаходища и заплахи).

Обект на прилагане: Видове, характерни за буковия комплекс.

Метод: Теренни орнитологични проучвания чрез прилагане на общоприети стандартни методи (линейни трансекти и др.).

Очакван резултат: Потвърждаване наличието, актуална информация за състоянието и числеността на популациите на целевите видове птици.

Срок: 2017-2019 г.

Проект: *Поддържане на чистотата на смесената широколистна гора чрез стъпково отстраняване на индивиди от смърч (Picea excelsa).*

Цел: Отстраняване на единични дървета и подраст от смърч без материален добив (изнасяне на дървесина), които не са типични в тази екологична ниша.

Обект на прилагане: Смесени широколистни гори

Метод: Стъпково (единични индивиди)

Очакван резултат: Ограничаване присъствието на нетипичен вид (смърч), подобряване чистотата на буковата гора.

Срок: 2017 -2021 г.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

4.3.2. Програма: „Мониторинг на видове и местообитания“.

Проект: „Състояние на популациите от Елвезиево кокиче“ (*Galanthus elwesii*).

Цел: Разпространение, численост и плътността на популациите на вида и възможностите за семенно размножаване.

Обект на прилагане: Популации на (*Galanthus elwesii*) на територията на ПР „Богдан“.

Метод: Залагане на контролни площи, отчитане численост и плътност на популациите, възобновителен капацитет.

Очакван резултат: Едромащабно картиране, получаване на актуални данни за тенденциите в промените на числеността и плътността на популациите на вида, свързани с конкретните условия на местообитанието.

Срок: 2017-2019 г.

Проект: „Мониторинг на буковия комплекс в отдел 61“.

Цел: Да се установи състоянието на дървостоя, фази на развитие, възпроизводителен капацитет.

Обект на прилагане: контролни площи от букова гора.

Метод: Залагане на постоянни контролни площи и маркирани индивиди и режим на наблюдаемията.

Очакван резултат: Оценка на състоянието на буковия комплекс.

Срок: 2017-2021 г.

4.3.3. Програма „Връзки с обществеността и образование“.

Проект: „Проучване на възможностите за допълнително разработване и информационно обезпечаване на посетителска пътека х. „Богдан“-вр. „Богдан“.

Цел: Насочване на общественото внимание към резервата и възможностите да се използва за образователни програми с подходящо информационно оборудване.

Обект на прилагане: Широк кръг посетители, природолюбители, ученици, студенти, местно население, гости от град Копривщица.

Метод: Проучване и оценка на подходящи места за информационни табла и др. с текущо поддържане.

Очакван резултат: Повишаване на осведомеността за резерватната територия като ценен природен обект и създаване на условия за опазване, природосъобразно ползване и обучение.

Срок: 2017-2019 г.

Проект: Научен симпозиум „Екология и биоразнообразие на ПР „Богдан“ и ЗМ „Невида“.

Цел: Да се събуди интерес към биологичната проблематика на водещи специалисти; да стане обществено достояние значимостта на тази зона.

Очакван резултат: Биологичната информация става обществено достояние.

Срок: При натрупване на достатъчно информация – след 2020 г.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

4.4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ

Във връзка с изпълнение на дейностите и проектите, по-долу са представени оперативни организационни задачи, които са:

- Обучение охраната на резервата, включително увеличаване броя на охранителите или предоставяне охранителната роля на ДГС Пирдоп. Постоянно актуализиране на информацията за посетителите, контрол и спазване на изискванията за поведение в резервата, наблюдение на дейностите, извършвани в ЗМ „Невида”;
- Прилагане на противопожарните изисквания. Изграждане на противопожарна кула;
- Поддържане на редовни връзки между РИОСВ-София, МОСВ, местни органи, организации и медии с цел планиране, осъществяване и отчитане на дейностите;
- Ежегодно разработване на график за конкретните задачи и дейности, за които са осигурени партньори и средства за изпълнение и отговарят на определените в Част 3 режими, норми и препоръки;
- Периодични проверки и мониторинг на дейности в резервата и в прилежащите му територии от служители или възлагането им на външни изпълнители, в зависимост от техните компетенции, по предварително изготвени графици.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”

4.5. РАБОТЕН ПЛАН

В представения по-долу работен план са включени приоритетни задачи за първите 3 години от ПУ на ПР „Богдан“.

№	Приоритетни оперативни задачи	Препоръчителни срокове за изпълнение в рамките на тригодишен период след приемането на ПУ	I ^{ва} година	II ^{ра} година	III ^а година	Източници за финансиране
1.	Опазване и проучване на биоразнообразието – видове и местообитания	2017-2019 г.	Утвърждаване на методичен подход и осъществяване на популационни проучвания на избрани видове и местообитания.	Популационни проучвания на избрани видове	Популационни проучвания на избрани видове и местообитания; Текущ анализ и тенденции	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения
2.	Мониторинг на популациите на Елвезиевото кокиче (<i>Galanthus elwesii</i>)	2017-2019 г.	Теренни проучвания за избор на пробни площи и залагане.	Отчитане на параметрите за оценка на популациите от пробите	Анализ на резултатите и тенденции. Необходими мерки.	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

3.	Мониторинг на състоянието на буковия комплекс	2017-1021 г.	Организиране на постоянни мониторингови обекти	Теренна работа	Закупуване и поставяне на феромони и феромонови уловки за основни вредители	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения
4.	Оценка на здравословното състояние на буковите гори и поддържане на чистотата на смесената широколистна гора чрез стъпково отстраняване на индивиди от смърч	2017-2021	Подбор на методичен инструментариуми	Теренна работа и изсичане	Анализ на резултатите получените трендове, прогнози.	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

5.	Изпълнение на превантивните дейности по опазване на местообитанията от пожари	2017-2021	Лесокултурни прегради, просеки, наблюдателна кула	Позициониране на мобилен/стационарен водоизточник за резервирани количества през пожаропасния сезон	Оборудване на ПП депо	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения
6.	Извършване на индивидуална селекция на плюсови дървета с оглед запазване на горския генетичен фонд	2017-2018	Паспортизиране на плюсови дървета	Паспортизиране на плюсови дървета		Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения
7.	Обучение на специализирана охрана на поддържащия резерват, включително увеличаване броя на охранителите	2016-2019 г.	Подбор на подходящи лица; запознаване с условията на работа и особеностите на резервата	Продължаване на обучението	Прекратяване на евентуалните браконьерство, Незаконно събиране на билки и др.	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

8.	Научен симпозиум „Екология и биоразнообразие“ на поддържан резерват „Богдан“ ЗМ „Невида“	След 2020 г.	Определяне място, програма, докладчици; организатор и пр.	Подготовка на отделните доклади, разпространена програма, разпечатване покани, условия за участие.	Провеждане на Симпозиум след 2020 г., подготовка на печатни материали.	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения
9.	Проучване на възможностите за допълнително разработване и информационно обезпечаване на посетителски маршрут х. „Богдан“-вр. „Богдан	2017-2020 г.	Разработване плана за разположение Изготвяне на текстове за отделните табели. Организация на поставянето на терена.	Изработване на водоустойчиви информационни табели –светло и Водоустойчиви; монтиране на подходящи места Създадена организация на поставянето на терена.	Окончателно монтиране на информационните табели на подбрани места; поставени табели на подбраните места.	Държавен бюджет; ПУДООС на МОСВ, оперативни програми; проекти; дарения.

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Заложените в ПУ оперативни дейности, програми и проекти предвиждат постигане на поставените цели. В повечето случаи това са дейности, резултатите от които ще се проявят след втората година от утвърждаването на Плана. Ето защо е много важно в определен момент да се осъществи преглед на ефективността на проведените дейности и проектни резултати да се прецени степента на актуалност на целите и необходимостта от промяна.

Предложение за схема на прегледа

Начало на прегледа: на петата година от приемането на ПУ

Участници: Представители на областната администрация на област София, представители на общинската администрация на община Копривщица, представители на РИОСВ-София, Регионална дирекция по горите София, експерти и консултанти от екипа, разработил настоящия ПУ, експерти от НПО, членове на Консултативния съвет по биоразнообразие към МОСВ.

Критерии за оценка на проектите и дейностите:

Посочените в точки 4.2 и 4.3 проекти и оперативни дейности са обект на постоянен мониторинг и тяхното изпълнение се оценява ежегодно от съответните възложители и от РИОСВ-София на базата на годишни или сезонни отчети, предвидени в договорите за изпълнение на съответните проекти. Основание за положителна оценка са постигането на поставените в проектите цели.

5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ

Схема за текущ годишен преглед, оценка и отчет на изпълнението на задачите, дейностите и проектите (предложение).

Ежегодно се представя доклад в дирекция НСЗП, МОСВ относно резултатите от дейности и проекти, проведени в предходната година. Отчетът да се подготвя в срок до първото тримесечие на текущата година от отговорните лица в РИОСВ-София. При участие на външни изпълнители, те периодично изготвят отчети пред РИОСВ за резултатите от проведените дейности според сключения договор и инспекцията ги включва и обобщава в общия годишен доклад.

Предлага се следната структура на формата за отчет:

1. Наименование на проекта/дейността;
2. Източник на финансиране;
3. Участници в изпълнението на проекта/дейността – изброяват се изпълнители и партньори;
4. Срок – обозначава се какъв етап от проекта/дейността се отчита;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

5. Оценка на изпълнението – извършва се сравнителен анализ между планираните и постигнати резултатите, или постигнати между предходния и настоящия отчетен период;
6. Проблеми – посочват се възникнали проблеми, които затрудняват изпълнението;
7. Мерки за преодоляване на проблемите – обсъждат се и се предлагат конкретни решения;
8. Отговорни лица за мерките – административни служители, експерти-изпълнители, партньори.

5.3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЦЯЛОСТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПУ

Оценката на изпълнението на ПУ след изтичане на 10-годишния период е особено важна от гледна точка на анализ на постигнатите цели и насочване на акцента към дейности и управленски решения, които да внесат корекции в области, за които са отчетени по-слаби резултати или които по една или друга причина не са били изпълнени по време на действието на ПУ. Индикатори за успешно изпълнение са:

- Изчерпателна информация за разнообразието от местообитания и видове на територията на резервата с оценки на природозащитното състояние на местообитания и видове от Приложения I и II на Директивата за местообитанията, Червени списъци и Червена книга на Република България;
- Съхранени природни местообитания в благоприятно природозащитно състояние;
- Качествена охрана и липса на браконьерство в границите на резервата;
- Поддържани посетителски пътеки;
- Повишено познание за стойността на резервата като уникална природна територия сред учащи се, местно население и посетители в прилежащите територии.

ПРИЛОЖЕНИЕ ПЗ. ТЕМАТИЧНИ КАРТИ 1-17.

ПРИЛОЖЕНИЯ: В САМОСТОЯТЕЛЕН ТОМ II.

ПРИЛОЖЕНИЕ ПО: ЗАПОВЕДИ ЗА ОБЯВЯВАНЕ И ПРЕКАТЕГОРИЗИРАНЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ П1: ДОКЛАДИ НА ЕКСПЕРТИТЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ П2. ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НА ГОРИТЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ ПЗ. КАРТЕН МАТЕРИАЛ ФОРМАТ А1 И А4 - DVD

ПРИЛОЖЕНИЕ П4. ДРУГИ

ЧАСТ 6: ФОРМАТ ЗА ПРЕДАВАНЕ НА ГРАФИЧНИ И АТРИБУТИВНИ ДАННИ

1. ЦИФРОВИ МОДЕЛИ

Формат на данните.

Графични данни се предават в стандартен Shape формат (координатна система 1970 г. в съответната зона и WGS 84, зона 35 север).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

Атрибутивната информация към нея да бъде организирана в Personal Geodatabase. Формата и структурата на базата данни ще се предоставя от възложителя на изпълнителя при стартиране на договора. Информацията се представя в точно определения вид и формат. Доказателства за прилагането на лицензно чист софтуер и за използване на последните съвременни стандартизирани средства за обектно-ориентирано и топологично моделиране.

СТРУКТУРА НА ДАННИТЕ

Структурата на цифровия модел на територията (ЦМТ) да отговаря на следните изисквания:

- Представя се ЦМТ за землището попадащо изцяло или частично в защитената територия. ЦМТ се състои от географски обекти, разпределени в класове;
- За землището се предава графична информация и атрибутивните данни в Personal Geodatabase;
- Класовете обекти, условните знаци и структурата на атрибутивната база данни трябва да бъдат изцяло съобразени с действащата нормативна уредба.

Данните за защитената територия ще са разделени тематично както следва:

- Имоти с изградена полигонова топология и създадена връзка с обобщената атрибутивна база данни за имотите на поддържан резервата;
- Поддържан резервата;
- Населени места;
- Пътна мрежа;
- Реки и водни площи;
- Административни граници;
- Релеф;
- Условни знаци и други в зависимост от специфичните данни, които се поддържат за защитената територия.

Документ, съдържащ пълното описание на структурата и съдържанието на графичната и атрибутивна база данни

2. СЪДЪРЖАНИЕ НА БАЗАТА ДАННИ.

2.1. Пространствена информация:

2.1.1. Слое за горите от тип „полигон“, които включват всички кадастрални единици от гороразделителните план:

- По възраст;
- По дървесен вид.

2.1.2. Слой за земеделските земи от тип „полигон“ за всички кадастрални единици от земеразделителните план.

2.1.3. Слой за релефа от тип „линия“ за хоризонталите със сечение 10 m, като в атрибутивния файл се въведат съответните котни.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

2.1.4. Слоеве за пътищата от тип „линия“ и „полигон“.⁹³

2.1.5. Слоеве за хидрографската мрежа от тип:

- „линия“ за речната мрежа;
- „полигон“ за езера, блата и мочури;

2.1.6. Слой за инфраструктурата от тип “точка” за сградите, водохващанията, чешмите и др.

2.1.7. Слой за почвите от тип “полигон”;

2.1.8. Слой за скалната основа от тип “полигон”;

2.1.9. Слой за местообитанията от тип “полигон”;

2.1.10. Слой за растителността от тип “полигон”;

2.1.11. Слой за местообитанията на застрашени, редки, реликтни и ендемитни растения, от тип „полигон“ и/или „точка“;

2.1.12. Слой за местообитанията на застрашени, редки, реликтни и ендемитни животни, от тип “полигон” и/или “точка”;

2.1.13. Слой за функционалното зонироване от тип “полигон”;

2.1.14. Други.

Документ, съдържащ пълното описание на структурата и съдържанието на графичната и атрибутивна база данни.

3. ЦИФРОВИ ТЕМАТИЧНИ КАРТИ ЗА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ.

Всяка от следните тематични карти от Плана за управление на защитената територия се предава в TIF формат и отделно като проект в mxd формат, за да може в бъдеще Възложителят при промяна на данните да променя и визуализацията на съответната тематична карта. В зависимост от съдържанието на тематичната карта, към всяка една от тях трябва да има следната допълнителна информация:

- Местоположение и граници на защитената територия
- Фондова и административна принадлежност
- Релеф
- Геология
- Почви
- Възраст и вид на дървесната паркова растителност
- Опорен план – не е необходим
- Зонироване
- Приоритетни за консервацията хабитати – няма необходимост
- Представителни хабитати и находища на приоритетни растителни видове
- Местообитания на консервационно значими животински видове и групи
- Територии с комплексно значение за опазване на приоритетни елементи от биоразнообразието – няма необходимост
- Туристически пътеки обявени със заповед на министъра на ОСВ

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“

Европейски фонд за регионално развитие

Решения за по-добър живот

- Състояние на компонентите на околната среда и мрежа за мониторинг
- Транспортна инфраструктура – не е необходимо
- Инженерна инфраструктура – не е необходимо

4. ДРУГИ ПРИЛОЖЕНИЯ

Допълнителни документи, които се предоставят от Изпълнителя:

- Документ, съдържащ пълното описание на структурата и съдържанието на графичната, атрибутивна база данни и тематичните карти;
- Копие на документ за използването на съвременна версия на лицензиран софтуер;
- Данните се предават на CD и Флаш памет.